

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 44 Volume: 9 Issue: 44

Haziran 2016 June 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ŞEKİL BİLGİSİNİ BELİRLEYEN TEMEL ÖZELLİKLER BAKIMINDAN BATI TRAKYA-GÜMÜLCİNE AĞZI

WESTERN THRACE - KOMUTINI ACCENT: FUNDAMENTAL CHARACTERISTICS OF FORM

Muharrem ÖZDEN*

Öz

Batı Trakya ya da Yunanistan Trakyası (Yunanca: Θράκη *Traki*), Trakya bölgesinin Yunanistan'da yer alan bölümüdür. Yunanistan'ın en kuzeyi olduğundan Kuzey Yunanistan olarak da adlandırılmaktadır. Bu bölge Yunanistan'da Türkçenin konuşulduğu en yoğun bölgedir. Yaklaşık 100.000'in üzerinde Müslüman Türk yaşamaktadır. Bölge, İskeçe İli (Yunanca: Ξάνθη, Ksanti), Rodop İli (Yunanca: Ροδόπη/Rodopi), Başkent Gümülcine/Komotini, Evros İli (Yunanca: Έβρος, Évros), Başkent Dedeoğaç olmak üzere üç alt yönetim birimine ayrılmıştır. Araştırma sahası olan Rodop İlinin başkenti konumunda bulunan Gümülcine ve köyleri, ağız bakımından Batı Trakya'da bulunan diğer iki bölge hakkında da bizlere fikir verecektir. Gümülcine, hem nüfus yoğunluğu hem de İskeçe ve Evros bölgelerindeki kozmopolit yapıdan uzak bir yapıya sahip olması bakımından, Batı Trakya Türk ağızını eksiksiz yansıması dolayısıyla tarafımızdan tercih edilmiş bir bölgedir. Doğu Trakya ile ilgili yapılan ağız çalışmalarıyla örtüşen bir çok özelliğini görmemiz bakımından da çalışmamız, sınırların konuşulan güzel Türkçemizi hiçbir şekilde bozulmaya uğratamayacağını bir kanıtı niteliğindedir. Derleme yaptığımız bir amcamızın tabiriyle "çiğnek bir toprak" olan ve tarihte bir çok medeniyete beşiklik eden bu coğrafya, Türk kimliğinden yüzyıllar boyunca hiçbir şey kaybetmemiş, adeta kimliğini Türk kültürü ve yaşayışıyla anlamlandırmıştır. Bu çalışmada Batı Trakya-Gümülcine ağızı ile ilgili tarafımızdan yapılan derleme çalışmalarından yola çıkılarak bölge ağızının şekil bilgisini belirleyen temel özelliklerle ilgili özgün kullanımlar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Batı Trakya, Şekil Bilgisi, Ağız, Türk Kimliği.

Abstract

Western Thrace, a part of Thrace (Θράκη in Greek), is a land of Thrace region covering the Greek land. The region is located on the west of Greece so it is also called Western-Greece. This is the region where Turkish language is mostly spoken in Greece. Approximately 100.000 Muslim Turks live there. The region is comprised of three provinces. They are the province of Ksanti (Ξάνθη), the province of Rodopi (Νομός Ροδόπης), and the province of Evros (Έβρος). The region is divided into three sub-administrational units where the capital city of Ksanti province is Ksanti, the capital city of Rodopi province is Komotini (Κομοτηνή), and the capital city of Evros province is Aleksandropolis (Αλεξανδρόπολη). The research field of the study is Komotini (the capital city of Rodopi province) and the villages around it. The investigated region is expected to give important clues in terms of accent about the other two provinces. Komotini was chosen because of the density of the Turkish population in the whole province where western Thrace Turkish accent is perfectly represented and also it is away from the cosmopolitan structure of Evros and Ksanti. Our study also proves that despite the borders, the Turkish spoken in the western Thrace has a lot of common features with the Turkish spoken in the eastern Thrace in reference to the previously conducted studies. One of the old men who was interviewed stated that this geographical region hosted various civilizations and the Turkish identity has not lost anything for centuries and even Turkish Identity gained meaning by the cultural values and life style. This study focused on investigating Western Thrace - Komotini accent by eliciting various samples from the region to make the conclusions on the local accent by identifying fundamental characteristics of form.

Keywords: Western Thrace, Characteristics of Form, Accent, Turkish Identity.

Giriş

Anadolu ve Rumeli Ağızları, tarihi gelişme sürecinde Oğuzcanın son halkasını oluşturan, ses ve şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından Türkiye Türkçesi yazı dilinden farklılık gösteren ağızlar topluluğunun genel adı olarak kullanılmaktadır. Bu sözlü verim temel olarak Eski Anadolu Türkçesinden beslenen ve gelişen bir yapıyı göstermesi açısından, Türkçenin tarihi gelişim süreci ve evrimiyle ilgili ipuçlarını içinde barındırmaktadır. Oğuzlar üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde Oğuz boylarının 24 boyundan 23'ünün Anadolu'ya göç ettiğini göstermektedir (F. Sümer 1992, s. 173). Zeynep Korkmaz'a göre bu göçler sırasında elbette bir kısım Oğuz dışı Kıpçak, Çiğil vb. Türk boylarından gelme göçler de vardır. Anadolu'ya gelen Oğuz boyları, *Kayı*, *Bayat*, *Bayındır*, *Avşar*, *Kınık*, *Salur*, *Beğdili*, *Çepni*, *Eymür*, *Yüreğir* gibi kendi adları ile veya boy taksimatında bir takım oymak, aşiret ve cemaatlere bölünmüş olarak önce Anadolu'nun daha sonra da Rumeli'nin çeşitli bölgelerine yayılmışlardır. Zamanla da Anadolu ve Rumeli bölgelerindeki çeşitli nedenlere bağlı iç göçler de bu yayılmayı renklendirmiştir. Dolayısıyla Rumelide oluşan sözlü verimin ve diyalektin kaynağının Oğuzca olduğu tezi tarihi olarak da çok güçlü temellere dayanmaktadır. Balkan Türk

* Yrd.Doç. Dr. - Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü - muharremozden@trakya.edu.tr

ağzları 14. yy'da Balkanlara yerleşen Osmanlı Türklerinin oluşturduğu yapıyla daha da yerleşik bir durum almıştır¹.Balkanlara kuzeyden inen Türk boylarının yerli slav halkların içinde eridiği düşünüldüğünde buradaki Türk ağzının güneyden gelen Oğuz Türklüğü tarafından günümüze kadar ulaşan bir yapısı olduğu tesbiti belki de en doğrusu olacaktır.Anadolu ağzlarının Balkan topraklarında bir devamı niteliğinde olan Rumeli ağzları üzücüdür ki bu güne kadar bir bütün olarak derinlemesine bir incelemeye tabi tutulamamıştır. Hatta Anadolu Ağzlarıyla ilgili yapılan tasnif çalışmalarında Rumeli ağzı tasnif dışı bırakılmış, yok kabul edilmiştir. Rumeli Ağzlarıyla ilgili ilk çalışmalar Ignacz Kunos ve Tadeusz Kowalski tarafından yapılmıştır.Daha sonra Macar Türkologlar J. Nemeth, J.Eckman, G.Hazai, S.Kakuk; Bulgar Türkologlar Emil Boev, Mefkure Mollova, Rıza Mollov, Hayriye Memova ve Romen Türkolog Vladimir Drimba bu alanda çalışmışlardır².Fakat bu çalışmaların Rumeli ağzlarıyla ilgili alanların tamamını kapsadığı maalesef söylenemez. Rumeli ağzlarıyla ilgili ilk ciddi tasnif ise Gyula Németh'in "Bulgaristan Türk Ağzlarının Sınıflandırılması Üzerine" adlı makalesinde³Balkanlar'ın doğusunu oluşturan Doğu Rumeli Bölgesi, Trakya'yı (doğu ve batısıyla beraber), Bulgaristan'da Lom, Vraça, Sofya, Samokov ve Köstendil şehirlerinin doğusundan itibaren ülkenin tamamı, Yunanistan, Makedonya'nın güney kesimleri ve Türkiye'nin Trakya'sını (Doğu Trakya) içine alan tasniftir (Nemeth 1981:119-120). Bulgar Türkolog Emil Boyev Bulgaristan Türk ağzlarının tasnifinde ise: Batı Bulgaristan Türk ağzları, Kuzeydoğu Bulgaristan Türk ağzları, Doğu Rodoplar ve Gerlovo Türk ağzları şeklinde bir tespit yapmıştır (Boyev 1968:176).Rus Türkolog Dimitriev ise Balkan Türk ağzlarını: Tuna, Edirne, Makedonya, Adakale, Bosna ağzı olmak üzere beş bölgeye ayırmıştır (Nemeth 1981:130). Mefkure Molla, Nemeth'ten farklı bir bakış açısıyla bölgeyi ikiye değil de üçe ayırmıştır. Bu bölgeler; Batı uç zonu, Doğu Rodoplar zonu ve Merkez zon'dur (Mollova 1999).Rus Türkolog E.A.Grunina Balkan Türk ağzlarını, doğu ve batı olmak üzere iki gruba ayırmıştır (Dryga 2009:194).Balkan Türk ağzlarıyla en detaylı tasnif çalışmalarından biri de İryna Dryga'ya aittir. Bu çalışmada Dryga, şu şekilde bir tasnif yapmıştır: Bulgaristan (Deliorman, Gerlovo, Tozluk, Varna-Burgaz, Vidin-Küstendil-Mihaylovgrad), Kosova (Prizren, Priştine, Mamuşa), Romanya (Kuzey, güney, kuzeybatısı (Köstence, Vama Veche, Negru Voda, Tuzla), Arnavutluk (Tirana, Elbasan, Şkoder, Kruja, Korça), Yunanistan (Selanik, Komotini, Batı Trakya) (Dryga2009:194).

Genel olarak iki ana sınıfta düşündüğümüz Trakya ağzının doğu bölümü ülke sınırlarında olması sebebiyle üzerinde daha çok çalışmaya müsait bir durum arz etmiş ve yapılan bir çok çalışmayla genel olarak üzerinde yoğunlaşmış bir ağız bölgesi olarak görünmektedir. Bu bölge lisans tezleri ile taranmaya çalışılmış, bilhassa Trakya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yapılan yüksek lisans ve doktora tezleriyle⁴ kısmen taranmıştır.Yine son yıllarda Edebiyat Fakültesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsünde çalışılan lisans ve yüksek lisans tezleri⁵ Doğu Trakya ağzının oldukça önemli bir bölümünü ses ve şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından kayıt altına almayı başarmıştır. Oysa Trakya ağzının batı bölümü, birkaç lisans tezi ve bir köyden alınan metinlerden hareketle oluşturulan bir ağız çalışması⁶ dışında hemen hemen hiçbir araştırmaya tabi tutulmamıştır. Doğu Trakya,bugünkü Türkiye'nin Avrupa kıtasındaki arazisinin teşkil eder. Bunun dışındaki kısım ise Batı Trakya olup 1913'te kurulan Batı Trakya Hükümet-i Müstakilleri sınırları esas alındığında bir kısmı Yunanistan'ın diğer bir kısmı da Bulgaristan'ın sınırları içinde bulunmaktadır.1923 Lozan Antlaşmasıyla sınırları çizilen Batı Trakya ise bugün tamamen Yunanistan'ın idaresinde olan bölgedir. Sözü geçen bu bölge doğudan Meriç nehriyle Türkiye'den, batıdan Mesta Karasu nehriyle Makendonya'dan, Kuzeyde Rodop dağlarıyla Bulgaristan'dan ayrılmış olup,güneyden de Ege denizi ile çevrilidir.Bölge İskeçe,Gümölcine ve Meriç vilayetlerinden oluşmaktadır.2012 yılında başladığımız ve 2016 yılında sonuçlandırdığımız Batı Trakya-Gümölcine ağzıyla ilgili saha çalışmasıTrakya ağzının batı bölümüyle ilgili önemli bir boşluğu doldurmuştur.Bu incelemede temel olarak bu kaynaktan hareketle tespitler yapmaya ve aynı zamanda bölgeyle ilgili diğer kaynakları da tarayarak bölgenin şekil bilgisiyle ilgili sonuçlara ulaşmaya çalıştık.

¹ Zeynep Korkmaz, " Anadolu ve Rumeli Ağzlarının Dayandığı Temeller", TDAY Belleten 2007, TDK Yay., s.88-90.

² Ahmet Günşen, " Balkan Türk Ağzlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme" Turkish Studies, International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall, 2012, s.113-114.

³Gyula, Németh, "Bulgaristan Türk Ağzlarının Sınıflandırılması Üzerine" TDAY Belleten 1981, TDK Yay., s.160-162.

⁴Emin Kalay; Edirne İli Havsa İlçesi ve Köyleri Ağzları (İncelemeMetin), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1990; Emin Kalay; Edirne İli Ağzları, TDK Yay., Ankara 1998; Şanlı, Cevdet Şanlı; Kırklareli İli Merkez İlçe ve Köyleri Ağzları (İnceleme-Metin), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1990. Olcay, Selâhattin (1995); Doğu Trakya Yerli Ağzı, Ankara: TDK Yay.

⁵Bülent Hünerli; Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağzı İncelemesi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2006; Coşkun Muslu; Vize İlçesi ve Köyleri Ağzları, Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Edirne 2007. Derya Evren Kuzu; Gelibolu ve Çevresi Ağzları, Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Edirne 2003; İlker Tosun; Tekirdağ İli Merkez İlçe ve Köyleri Ağzları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2004

⁶İsmail Doğan, Derya Yeşim Benli, " Bulatköy Örneğinde Batı Trakya (Gümölcine) Ağzı", Gece Kitaplığı Yay., İstanbul, 2014.

1.Yapım Ekleri:

Bölge ağzında yazı diliyle örtüşen bir yapım eki kullanımı olmasına rağmen bazı eklerde yazı dilinden ve Anadolu ağızlarından farklılık gösteren kullanımlara da rastlanmaktadır.

1.1.+cık / +cik /+cuğ /+cük :

Bölge ağzında çok yoğun olarak kullanılan bu yapı küçültme, sevgi ve acıma anlamlarını karşılamaktadır.Anadolu ağızlarında ve yazı dilinde de gördüğümüz bu kullanım, bölgede çok daha yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.

iP bālīyler kızanın **bacacıklāna**, bi kızan koşturūyler, kesīler, **paracık** veriysin işte kızana. (Gümölcine/Tuşçuköy, B.T.G.A, 364), üle bayramnārda oynārdılar, üle **sıracık** üle dizilirdiler üle üle alğa üle oynārdılar üle. (Gümölcine/Sarancına, B.T.G.A, 371), eveli verilēdi bi tüm **ifārlacık** olurdu yaprā (Gümölcine/Satiköy, B.T.G.A, 378), bizim büle komşu vārdı **ninecik**. (Gümölcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 383), sōra sālī cumā oldu mu **komşucuklar** şeye gidērdi. (Gümölcine/Kalanca, B.T.G.A, 399), **öküscükler** adımcık adımcık gelilērdi, kimi yatālīlardı bile. (Gümölcine/Karagözlü, B.T.G.A,419), ötekiler **püskeci** soğāller emen büle püskeciklen veriler. (Gümölcine/Aşağıköy, B.T.G.A,425), bi aşeciklen bi fatmecik vārmış. undan sōna fatmecīn **anaci** ölmüş, üsüz kalmıj. (Gümölcine/Nurçalı, B.T.G.A, 427), tin tin **kabacım**, āldatıp Ta giden **bubacım**..(Gümölcine/Nurçalı, B.T.G.A,428)

1.2.+cāz / +cēz /+çāz / +çēz< +cağız :

Küçültme, sevgi ve acıma anlamlarını karşılayan, Anadolu ağızlarında ve yazı dilinde de gördüğümüz bu kullanım, bölgede çok daha yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.

çöcüklere kara **doncāz** dikērdim büle (Gümölcine/Sasallı, B.T.G.A, 433), yıkanmış çıkmıj, **buncāz** delik taslan dökērmış (Gümölcine/Baraklı, B.T.G.A,18), **uncāz** da çekilmiş, **uncāz** da gidērmış. (Gümölcine/Kozlukebir, B.T.G.A,96), **sucāz** verdik hani **şetcēz** verdik helbette. (Gümölcine/Hemetli, B.T.G.A,152), **yācāz** da koyārdık. kavırlırdı ascık, tuzunu da atardık içine. (Gümölcine/Üntüren, B.T.G.A,160), hep unnarı yūncuğ yapārdılar büle, yuvārdılar **üscēzlenē** yāmrı gimesin deye..(Gümölcine/Üntüren, B.T.G.A,162), bağ çay mağıfda düün oldu, bi **düüncēze** gitTim ben.(Gümölcine/Kırvakıföy, B.T.G.A,186), **şişçēz** yapārdık unnarın uçlānı (Gümölcine/Gebecili, B.T.G.A,340), sütçēz tutārdık, undan sora yazārdık, börek yapārdık. (Gümölcine/Kalanca, B.T.G.A, 399), kızım dēmiş benim başçāzımı bitlesene dēmiş. (Gümölcine/Ortakışla, B.T.G.A, 408)

1.3.+īn, +yın / +yin < +gil :

Doğu Trakya ağzında kullanıldığı gibi Batı Trakya ağzında da işlek olarak kullanılan bu ek, Anadolu ağızlarında yaygın olarak kullanılan +gil ekinin değişmiş şekli olarak bölgede +īn,+yın / +yin şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

ōrda ninecīm yemekleri pişiri, pilişleri keser, koyun kesērdi **bubamīn**. (Gümölcine/Küçük Doğanca, B.T.G.A,271), **anamyin** iş yapārdı evde, bize çorap ördü, hazır büle şeyler yoğtū. (Gümölcine/Örpek, B.T.G.A, 276), kaçamā alırdı **bubamyin** bacaklān arasına üle u şeylen yapāller, undan sona yazārlar tavaya. (Gümölcine/Sınırdere, B.T.G.A,305), bulğuru aşçık ıslārdılar **ninemeyin** bülē. (Gümölcin/Değirmendere, B.T.G.A,322), unu **ninemeyin** görmüşler demek üle. çıkārmış oturmuş, hunun sāti varmış, oturmuş oracıқта bakārmış gene kaybelirmiş. (Gümölcine/Gebecili, B.T.G.A, 341), ülen oldu mu **ağamyin** etiştiler kaykın, amıcamın çöcükleri hayvan otlatmā gidēr, çöcük kızannarı.(Gümölcine/Karagözlü, B.T.G.A, 420), sōna düzērdiler unnarı, tezğa vārdı. undan sōna koyārdı **ninemeyin** tezğāya, **anamyin** doğūrdular mekik.(Gümölcine/Tuşçuköy, B.T.G.A, 365)

1.4.+nık / +nik /+nuğ /+nük <+lık / +lik /+luğ /+lük :

Bölge ağzında yoğun olarak kullanılan bu ek /n/ ünsüzü ile biten kelimelerden sonra -nn/-nl- değişimi ile yoğun olarak kullanılır. Aynı zamanda kendisinden sonra kullanılan isim çekim eklerinin etkisiyle son ünlüsünü düşürerek ünlü uzamasıyla karşımıza çıkar.

iki gönül bir oldūna **samannık** (saman+lık) seyrān olur īsana (Gümölcine/Aşağıköy, B.T.G.A, 425), düşünmedik baş **bostannıkta** (bostan+lık+ta) yakışır (Gümölcine/Aşağıköy, B.T.G.A, 425), çok **şennikler** olurdu (şen+lik+ler), şind üle **şennikler** ölmāye. (Gümölcine/Hacıköy, B.T.G.A, 438), gelin olurduğ. koca donnarı, pıstannarı, **gelinnik** (gelin+lik) birez gādifedi. (Gümölcine/Dolapçılar, B.T.G.A, 21), üle oldu **haskellīm** (asker+lik+im) de. (Gümölcine/Yeniköy, B.T.G.A, 80), **hacılā** (hacı+lık+a) gittim, üş sefer gittik. (Gümölcine/Yanıköy, B.T.G.A, 310), ō emen emen dēmeyim, elli metire **yüsekliinde**(yüksek+lik+i+n+de) oluyu u. (Gümölcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 392), **mezālīn** (mezar+lık+ın) yana geldīnen eşek sıpası kaybelmiş. (Gümölcine/Kalanca, B.T.G.A, 404), çok **karışmalā** (kar+ış+ma+lık+a) geldi bizim günümüs hij gitmedim oğulā. (Gümölcine/Balabanköy, B.T.G.A, 36), **dünürcülē** (dünür+cü+lük+e) gidērdim ben, allān emrinnen hādi bağam. (Gümölcine/Arabacıköy, B.T.G.A, 227)

1.5.+layın, +layn/+leyin, +lan/+len, +nan/+nen, +nayın/+neyin, +lıyın, +layen, +nin, +lin/+lîn <-leyin:

Yazı dilinde -leyin olarak kullanılan ve zaman gösteren kelimelerin üzerinde bulunan bu ek, bölge ağzında kararsızlık göstererek **+layın, +layn/+leyin, +lan/+len, +nan/+nen, +nayın/+neyin, +lıyın, +layen, +nin, +lin/+lîn** şekillerinde kullanılmaktadır.

sabālayın gidērdik, sabā namazında hoca allākber, sabā ekmē yirdik çıkārdık. (Gümülçine/Hacıören, B.T.G.A, 49),şāpardık anafora çıkārdık **sabālayn** şeyē, dicitizē, türk olannar için (Gümülçine/Çalabıköy, B.T.G.A, 102), **sabāleyin** gene açārdık unu, bi kişiyi otutTuruduğ, yüzünü de örtērdik (Gümülçine/Salmanlı, B.T.G.A, 167), undan sōra **sabālan** gene ordan aşā ta kalenderkūnün yanına. (Gümülçine/Musacık, B.T.G.A, 69), terlēyis **aķşamlen** yoķ rubana giyecen (Gümülçine/Yalımlı, B.T.G.A, 295), **sabālen** yapāller, **aķşammen** sūzēlerdi pīniri yā. (Gümülçine/Arabacıköy, B.T.G.A, 227), gün duvārķaydın, **aķşamnayın** gün batarķan çıkārdık oķuldan. (Gümülçine/Satıköy, B.T.G.A, 377), **aşamneyin** çıkārdık, sūķ sūķ içērdik. (Gümülçine/Kalanca, B.T.G.A, 401), **sabāleyin** gülün dibine gömērdik aşamdan, **sabālıyın** gene çıkārdık, hıdilles sabāsi. (Gümülçine/Yalanca, B.T.G.A, 315), geceleyin **aşamlayen** eyence, findıķ gicesi dēlerdi. (Gümülçine/Yardımlı, B.T.G.A, 255), eh anem **aşemnin** hamrını ürettiridi. tatlı amır, nufutTan yapārd unu tutārdı. (Gümülçine/Koyundere, B.T.G.A, 223), **ayşemlin** ya fasile çōrbası, ya ķusķuz, ya kesmē bülece patatiz yemē, bül işTe. (Gümülçine/Arabacıköy, B.T.G.A, 107), üle gelīy aşamdan sūlīy, kimse gitmecek bi yerē, **sabālīn** epsi cāmiye toplancaķ (Gümülçine/Kayrak, B.T.G.A, 387)

2.Çekim Ekleri

2.1.İsim Çekimi

2.1.1.Çokluk Eki

Anadolu ağzlarında çok sık görülen +lar/+ler çokluk eklerinde bulunan /r/ ünsüzünün düşmesi ve kendisinden önceki ünlüyü genellikle uzatma eğilimi bölgede de rastladığımız bir özelliktir. Ayrıca son ünsüzü /n/ olan sözcüklerde gerileyici benzeşme yoluyla ortaya çıkan ünsüz değişmesi de sıkça rastladığımız bir ses hadisesidir.

+lā / +lē, +nā / +nē, +nar / +ner, +nār / +nēr<-lar / +ler :

naķş yapārdıķ**makinalā** dikedik büyle hırķalar. **makinalā** büylē bulus gibi e şey büyle basmalardan basmalar büyle sahtenlerden ulurdu. (Gümülçine/Çukaköy, B.T.G.A, 84), u **müslümanlıkā** nerēgitti u **türklē**. (Gümülçine/Arabacıköy, B.T.G.A, 106), biz yukarı maleye taşındıķ **topraklā** kayma oldū. (Gümülçine/Kızılağaç, B.T.G.A, 171), hērkez yōrgun, hērkezin işi var. **annelē** gelmezdiler. (Gümülçine/Hemetli, B.T.G.A, 241), hīç hēpsini, **ķazannār**, epsini māralara duldurmuşlar. (Gümülçine/Gerdeme, B.T.G.A, 240), **hayvannālen** gidēler balķanā, pantul mu bulcaķ aliller, né bulcaķ hep alırdılar. (Gümülçine/Basırıköy, B.T.G.A, 238), çōcükler dizmezdi, **unnār** gene kızlara baķārdı. u ķadar çoķ çōcük gelirdi. (Gümülçine/Hemetli, B.T.G.A, 241), bu **ırıstiyannā** bizē çamur oldūna bu kūmüz, çamırdiz demişler, çamırlıkū. (Gümülçine/Omurluköy, B.T.G.A, 244), o zaman **īsannārda** namız vārdı be çōcūm. (Gümülçine/Omurluköy, B.T.G.A, 245), né **günnē** geçirmedik biz bulğar gününü, kesatlıkTı ğızanım, çoķ kesatlıkTı, n āpčan? üledi. (Gümülçine/Sendelli, B.T.G.A, 184), biz hiç ne konuşTuğ ne baķışTık ē **telefannar** yoķ ki telefan. (Gümülçine/Kırvakfıköy, B.T.G.A, 187), ķadifeden **pıstannā** giyēlerdi ep **gelinnē**. keşkek çōrbası pişirilērdi **düünnē**de, et Te vār. (Gümülçine/Payamdere, B.T.G.A, 283), dālarda şap **mādenneri** vārmış, adını üle ķoymuşlar. borda şapçının başında...(Gümülçine/Şapçı, B.T.G.A, 285), esKi zaman çoķ kötūdū, o zaman gibi allah göstermesin, gelmesin. yan ayaķ gittim var, yoķ **potinner**. öle gidīysin balķana...(Gümülçine/Yalımlı, B.T.G.A, 297)

2.1.2.Yönelme Hali

Yazı dilinde kullanılan +a/+e yönelme hali eklerinin dışında bölgede şu kullanımlara da rastlanmıştır:

Diftong ile kullanımı:

buydāy çoķ sīrekti. vārdı o zaman **ķıtıla** yetiştik, sōna sōna tā **bullua** da etiştik ama. pelit yidim ben be meşelēr pelit yapārdı, ķumpir gibi pişiridik unnarı. (Gümülçine/Kovanlık, B.T.G.A, 336), toplan atārdıķ u **çukurcua** u çekirdei yollārdıķ. (Gümülçine/Eşekçili, B.T.G.A, 13), çıkıķçı vardı musajıķda, **misacia** gidērdiler. (Gümülçine/Çukaköy, B.T.G.A, 85), ayşecik ösüzmüş. annesi fātmeci tutārmış, heP **fatmecie** altın saķlārmış, vermiş. (Gümülçine/Sarancma, B.T.G.A, 298)

1. ve 2. Şahıs Zamirlerinde Kullanımı:

Yönelme hāli eki bölge ağzında birinci tekil ve ikinci tekil şahıs zamirinin üzerinde bazen zamirin ince ünlüsünü korur ve ince olarak kullanılır.

ārķadaş toplandınā şindi ben **sene** mābbet uyduramam sen başķasınna mābbet uydurusun. (Gümülçine/Hacıören, B.T.G.A, 49), tāvsiyan apı vērdi **bene** necāti doķtur ķoca necāti, baş ārısı yapī bana. geberim baş ārasından, vallā üle. (Gümülçine/Gerdeme, B.T.G.A, 62)

Hece Kaynaşması ile:

unnar bizi **hurmā** baķālar, top kaçtıķça biz de cāmileri **yuvmā** baķardıķ. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 218), **sabā** karşı daulda ķaldırıldı seni. daul çalır, māni süler. mānilen ķaldırı seni, gelir ķapıyā. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 220), kesiz unnarı eh bu ğidara, hemen topluyuz unnarı, bi elinnen bālıyız, **orā** ķoyıyıs. (Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 244), bi ayda üç pāra dōrt pāra yarız, **burā** ķoyız, bālız. (Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 244), üklettirıs eķē de bi tarafTa ķazan bi tarafTa udun. āydi gene eve. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 59)

Eksiz Kullanımı:

Bölge aķzında yönelme halinin eksiz şekilleri genellikle yön gösteren zarflarda veya soru zamirlerinde bulunmaktadır:

ķasabiya gelemezdik, nērden gelcen? yayan **nerey** gelcen? (Gümülcine/Aralıķburun, B.T.G.A, 77), hanķı küye ğidērseydi **orey** götürüdüler. (Gümülcine/Kozluķebir, B.T.G.A, 92), tē geçen ğün geldi unnar baķ **borey** geldiler gümürcineye. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 103), getirdi mendilleri **burey** še āldı ordan, bi de kız āldı. getirdi mendilleri **burey** şe yaptı. (Gümülcine/Koyundere, B.T.G.A, 223),ķar dā hah **buray** ķadařı, dizden uķarı ķār vārdı. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 394), kimsi ķasabiya götürüken bis **boray** nalcı gelirdi. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 31), hēpsi **oray** giderdilar mısajia işşeklan ķatılan götürüdülar_unū. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 85), ilk yazın **malķaray** ğadar gittik_ōrdā. āldıķ geldik **borāy** hilaşları verdik_arıya (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 331), yetmiş dōrtten sonā bu şey vārdı bi tāne papadōpulu, hıristiyannara bastı parayı, bastı parayı, **türkiyēy** ğidennēn tarlalāni ğevurlar_aldı. (Gümülcine/Satıköy, B.T.G.A, 378)

+(y)ı , +(y)i ve +ĭ şeklinde kullanımı:

Bölge aķzında yönelme hāli eki nadiren +(y)ı , +(y)i ve hece kaynaşması yoluyla +ĭ şeklinde görünmektedir.

büle kenāları şışlı şışlı. öreçe demet taşımā. demetleri taşıyıp **orayı** yuvārdılar. (Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 233), giderdilar_istemē kızi.bis bu ğün ğidiz sona gelin istemē **nereyi** haydi oraya yā boraya. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 83), ğerdimedēn oca allāh_eKber dedi mi **bori** ķasabaya ğidī. sabānamazını ķıldīnen ğerdimedēn ķapārdıķ. tā gene..(Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 59), unda sōn dāldılar_ori küyün_içine şe ķasabanın_içine ōrda cāmının_ōrda iki ķadını, ana kız ikisinin birden bacāni_ķopārdılar andārtlar. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 141)

2.1.3.Belirtme Hali

Bölge aķzında yazı dilinde kullanılan-ı / -i, -u / -ü, +(n)ı / +(n)i , +(n)u / +(n)ü, + (y)ı / + (y)i, +(y)u / +(y)ü belirtme hali kullanımlarının dışında, **k(ķ) > ğ** deĝişimiyle sedalılaşan ğ ünsüzünün düşmeleriyle oluşan diftonglara ve uzun ünlülere ve kök ve gövdesinde /a/, /e/ düz-geniş ünlü bulunduran isimlerde ekin /ā/ şekline dönüşmesine sıklıkla rastlanmaktadır:

andārti bis ğörmedik. anam rāmetli andartlık zamanī ğördüler. (Gümülcine/Yanıköy, B.T.G.A, 310), sōna hērkezihaskere topladılar, baķ şindi **haskēli** bitikleri haskeriye topladılar. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 381), yap_īli bul **kemli**. (Gümülcine/Aşāĝıköy, B.T.G.A, 425), sivişTik_āyrı düşTük om **parmai** ķınalı. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 265), çöcün_āzının suyu aķıy, ķaynan birās fenācadı verise para doķtura götürüdüñ **çöcü** vērmeşe ğötüremēzdin. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 219), ķoşārdıķķara sabana, bi tarafına eķē ķoşārdıķ, bi tarafanı işte ōküzün vārsa. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 330), e üle yapıys_ekmē şindi ama esKiden çirepenede topraķtan vārdı tava gibi üle ķapā da topraķ, kızdırıldıķ_unnarı ateştē. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 346), bi bıçaķķoyārdım kızannān_üsTüne. ķaynam dērdi, kıy **bıça** üsTüne dērdi, pıcaķ beklesin_unu, maşā kıyārdıķ. (Gümülcine/Sasallı, B.T.G.A, 433)

Bölgede belirtme hali, bazı isimlerin sonunda tamamen ortadan kalkarak eksiz şekilde kullanılmaktadır:

bi ķabalıķ yer var orā ķurular, ķalay yapāller. para yok bi çalkım yā, yürt, sūt verisin, **ortalıy** ķalaylār. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 422)

2.1.4.İlgi Hali

Batı Trakya Gümülcine aķzında bu hal eki yazı dilinde kullanıldığı gibi ünsüz ile biten kelimelerin sonunda +m/+in, ünlü ile biten kelimelerin sonunda +nım/+nin şeklinde karşımıza çıkmaktadır.Bu kullanımların dışında şu şekillerde de kullanımları çok youĝundur:

Çokluk ekinden sonra kullanıldığında;-lān/-lēn, -nān/-nēnşeklinde:

çaķmaķlān emne yingem geldi rāmetli geldi istemē beni ismeyil_āĝalan. (Gümülcine/Kırvakıķköy, B.T.G.A, 185), büle **ķızlān** bacaķlāni dālāller. yauķlun kim? deye sorular. (Gümülcine/Küçük Sirkeli, B.T.G.A, 198), yirm beş martlāda yirmi sekis_ekimlēde rumlāda **unnān** iki yōrtusu vārdı. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 217), u **danalān ineklēn** bacaķlāni büle yıķārdım ben. serinnesinner dēye.(Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 232), otları yūrdular kıra, hep_işlēne soķārdıķ_urbalāmızı u **otlān** içine bulĝāllēden, saķlārdıķ. (Gümülcine/Basırlıköy, B.T.G.A, 238), alıysın, su taşıysın. hāydi **analān** arķalāna taķılıp işe, çapalamā. (Gümülcine/Küçüren, B.T.G.A, 291), yetmiş dōrtten

sonā bu şey vārdı bi tāne papadōpulu, hıristiyannara bastı parayı, bastı parayı, türkiyēy **gidennēn** tarlalāni gevurlar_aldı. (Gümülcine/Satiköy, B.T.G.A, 378), koşūler **ayvannān**_arķasına unnā sürüler. koşūler **ayvannān**_arķasına demir pulluķ ba kızanım. üle koşāler **ayvannān**_arķasına unnā sürüler. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 65), unnara bālık dērdik büle bālayıp bālayıp **tenelēn** yanında kıocaman büle bi şeyin_ıçine çalımnārdıķ_unu işTe. (Gümülcine/Üntüren, B.T.G.A, 162)

k (ķ) /ğ veya y ünsüzüyle karşılaştığında ünlü uzaması veya ünlü karşılaşmasına (diftong) sebep olmaktadır:

ipini kesērdiler, kim_önde koşup ipini kescek **çocūn**_ayānın bāsını deye. (Gümülcine/Sarancına, B.T.G.A, 300), u hateşin_ıçine kıonulurdu, u yanān_öcānķōlları çekilirdi, u tepsı orāy_ututturulūrdı. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 257), bēygilleri, hayvannarı götürüdüler, nalları altında silinirdi, silindikTen sōn kıāldırdılar bēygirin **inēn** bacāni, kıoyardılar bi demire kesērdiler u nalı kııkarırdılar eskıyi. (Gümülcine/Müsellinköy, B.T.G.A, 175), kıöcca **kūn** çöcūklēne büle baķtırdım kendimi amā nası oynadım_ama hiç annattıramam sana. (Gümülcine/Büyük Doģanca, B.T.G.A, 234), ni kıızın habarı var ni **çüjūn** habarı var. anneler hic habarı yoķ. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 83), e bi dilim_ekmēn üsTüne bi dilim baķlafā, hep kıumşulara, ısm_ākřabāya üleşTıridik. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 94), dış kııķarmasında e **bōbēn** dışlēne gene gene annesi işden nēr_baķcaķ_ķonu kıomşu āķřabā hangisi ıraslayıp görseydi ā dışı kııķmış dērdi. (Gümülcine/Sarancına, B.T.G.A, 300), hanki **ban** bābanısan gülüsen. (Gümülcine/Uysallı, B.T.G.A, 314), şu dam ārdı mēşe, göynümde sensin_āşe. (Gümülcine/Yuvacı, B.T.G.A, 144)

2.1.5. Vasıta Hali

İle edatının kelimeyle birleşen şekli olan **+la/+le** vasıta hali eki bölge ağızında **+lan/+len, +ylan /+ylen +na /+ne, +nna /+nne, +nan/+nen, +nnan /+nne**, şeklinde değişkenlik gösteren bir durum arz ederek kıışımıza kııkmaktadır:

balķannarı kesip kesip **baltalan, çapalan** kıazārdıķ, **öküzlen** sürüdüķ, buydey_ekērdik. (Gümülcine/Aralıķburun, B.T.G.A, 147), sōra kıuşārdıķ_ineklerī undan sora tumu atārdıķ sürüdüķ. sorā başçeyē gideriz çavdār **supāylan** düerdik. (Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 194), adamnar **takinēylen** arķalan_oduna gidērdi. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 380), sora çöcūkler bizim bācaķlāmızı daldardılar **yısırģanna** yöķlun kim? yöķlun kim ? sorudular süleyin. (Gümülcine/Kızılaģaç, B.T.G.A, 170), eveli baķ hurulūrdıķ, dışlēimizi **kelpidenne** kııkarırdıķ. ıplıkten tutārdıķ, maķara ıplınnen bi bālārdıķ, bi çekērdik bi şey_olmazdı. (Gümülcine/Kızılaģaç, B.T.G.A, 170), bi **kıurtlan** bi tilıkicik ārķadaş_ōlmuşler. ama tilki çokkıumazmış, kıurt_avanaķmış. bi tāne de kıısçāz hēr gün **bubasına** çif sūrmē gidērmış şeyē, kııra. (Gümülcine/Sasallı, B.T.G.A, 432), bubası da annamış unu sevmediklēni. u **üvey_annesinne** fatmeci evden_atmış. (Gümülcine/Sarancına, B.T.G.A, 298), biz_ōrda çamaşılıarı yıķārdıķkıorķārdıķ. **kül durusunnan** yıķārdıķ çamaşını üle. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 423), başķasına mabbet_uydurusun, sen_unnan şē yapıysın, ben **ütekinnen** üle. (Gümülcine/Hacıōren, B.T.G.A, 49)

2.1.6. Eşitlik Hali

Yazı dilinde **+ca/+ce/+ça/+çe** şeklinde kullanılan eşitlik hali eki bölgede de çok yoğun olarak bu şekliyle kullanılmasına rağmen istisnai durumlarla da kıışımıza kııkmaktadır.

Küçültme ekiyle beraber kullanımı:

tütün_ekiz boracıķta, **yaķıncacıķ** eltım eP berāber_ekiz, berāber yiyiz_ıçiz. (Gümülcine/Demirciler, B.T.G.A, 113), ekmek yapıys. aliz **büyücecek** bi tekneimiz var. tekne tātadan bi tekneimiz. unumuzu kıoyuyüs, mayamızı kıoyuyüs, tuzlu suyunu yapız. (Gümülcine/Demirbeyli, B.T.G.A, 354)

+caķ / +cek şeklinde kullanımı:

u büle **sıvıcaķ**yapıysın birās, sıvıķ yapıysın. kıoyūysun su, tusçāzını atıysın, kıarıştııysın, tam kıarar yapıysın, dōkülcek gibi. (Gümülcine/Basırlıķköy, B.T.G.A, 237), **şındicek** beni baķ şındi istēyler dundardıdan_ōsun, sirkeliden, kıozuren gene çok, kıızlāşTan. şındi bubam genē ırcana isteyi vermē. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 156), **ülencek** unu da atlattıķ. bi de gittim kıüye büle bustannāmız vārdı, unnar_epsi ömuş, mis gibi kıuķuyu büle. (Gümülcine/Örpek, B.T.G.A, 278), ben de unun yanına gidērdim. emen pazārcılar **bülencek** bıraķılırdı, yeni cāminin yānda ōrda büle kenārda bi dam vārdı. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 381)

+cana/+cene, +canaķ/+cenek şeklinde kullanımı:

hayvannāmız vārdı, **bayācana** hayvannāmız vārdı. hareme bālārdıķ_unnarı sıra sıra. güneç oldıyü zaman dama çekērdıķ_unnarı. (Gümülcine/Büyük Doģanca, B.T.G.A, 232), unnarı kıarışıkķaynadıym. unda sora sıkıyım_unnarı **güzēlcenek** süzgüde. **kıoyucanaķ**_olī, gene ascıķķaynatTıııym. (Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 248), emen_ōrdan u araba beni gene āldı, ben **ıycene** bütün hēr tarafımı yılan zeiri sārımış. ben sararmışım, murārımışım. (Gümülcine/Örpek, B.T.G.A, 277), atıysın fırna nar **gıbicenek**_olıy_undan sora. eveli büle maşınalar yoķTu. ocaķla

kapardılar. (Gümülcine/Bekirköy, B.T.G.A, 410), İridik_iplikleri, yıkardıkyapaları **gözölcene** çıkardı u beyaz yapaları. karadan gene yapardı, kiri bell_olmazdı. (Gümülcine/Bekirköy, B.T.G.A, 413), çarğı **bülecene** hurcan_ik İ mi, büle büle, büle hurcan. ç alysan çan, çan_alırsan. **bülecene** hurcan. (Gümülcine/Yabacıklı, B.T.G.A, 289), hepsimis annaşırđık_ışde **ölecenek**, heP beräberkäveller_içeris, çarşıya gideris, pazara gideris. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 137)

2.1.7. Yön (Gösterme) Hali

Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılan yön gösterme ekleri (**+arı/+eri, +ra/+re**) bölgede aynı şekilde kullanılmakla birlikte **+ar /+er, +ara/ +ere, +a/ +ā, +r, +lā /+lē** ve yönelme hali ekinin düşmesiyleoluşan **+ray/ +rey** kullanımlarına da rastlanmıştır.

saba namazı üstü kalkardı, gidērdik tez. **iler** tārma pişiridiler, tārma yimeden gitmēzdiler. şindi nērede? (Gümülcine/Kozdere, B.T.G.A, 215), petrişten gene ōrdan gene petricin tē **uğarda** vārdı bi tetrafulō ōrayā. ōrdan gene tē rupeşkuyē. hēp gezdim. (Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 338), esKiden **dışara** haremner, odalān_ışleri, saçağlar, her yer çiz_olurdu. şindi sermēyler. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 285), bulğar_ōrdadı. emen girmişler_içere bakıllarī, tencirelerī, yērdē yazı kilimneri bi toplamışlar, gitti. gidēken kızandı, gördük. hāy gitti pırtılar, gitti pırtılar. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 383), bej taş elimizin_altından büle beş tāne taşı, topu **yoğara** atarız. taşları büle parmağlāmızın_altından geçiriz. (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 122), komşucüymus yapTı bizim bordan bordan. komşuları beni görmüşler, unnara **sōna** sülediler. (Gümülcine/Karacalköy, B.T.G.A, 126), esKiden düünner çok tüllü olurdu. ben **aşā yuğā** yirm_üç yaşında evlendim. (Gümülcine/Satıköy, B.T.G.A, 375), indik uva uva külerine. ē indik ūsallya indik, **boray** mācur_oldu. ē ondan sōnākaşadıbu şind_unu hatırlamaym_meselā.. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 102), elliK gene tā **oray** kadar iplikleri uzattırıp_unu yumağ. u yumā yaptıneyin çorap Ta yapıysun. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 202), alt_āy isannar_urda hēpsi. alemin_evinde né yef né kim bulmuşsaydı kim bulmamışsaydı körbē tenekilerde né bileym_ışTe nās yaşamışlar? (Gümülcine/Satıköy, B.T.G.A, 375), mācırılık hēpsini kaldırmışlar_ınsanları **borden**_aşē hēpsini habülküyünden merkoz. bütün o hēpsi uvaya indirdiler_unları.(Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 89), **bolfada** andārtlık_ōldü çok. bulğar_indi, bulğārya çarşmalıyı ōldü, **borēy** bulğar_indi. İsannar yoğsuzluk çekti çok. bulğar_indi borē. (Gümülcine/Demirciler, B.T.G.A, 114)

2.1.8. İyelik Ekleri

Bölge ağzında genel olarak yazı diliyle paralellik gösteren bu ekler, bazı durumlarda farklı kullanımlarla da karşımıza çıkmaktadır.

1.tekil şahıs kullanımlarında,son sesi k (k) ~ ğ ve r ile biten kelimelerin üzerinde hece kaynaşması sebebiyle ünsüz düşmesi, ünlü karşılaşması veya ünlü uzaması hadisesi görülür.

iki kişi tuttular kendi olannāndan, **kollāndan** gelin_arabasına pindirdiler. gelin_arabasınnan gēldik, indirdiler_undan sora beni. (Gümülcine/Ortakışla, B.T.G.A, 408), benim **yanānda** yağma çıkmış kocaçarıya beni her sabah_annem götürmüş. (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 52), ben bir_ay durdum şeyde selānikte, **bürēmden** taş_aldılar. tastamamı otur, kalğ, uyū, _uyan ürendim rumcayı. **bürēmden** büyük taş_aldılar büle. (Gümülcine/Basırıköy, B.T.G.A, 237), **yürēmden** yarālyim, ālatmā bēnī. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 155), hōrdan tekra geri geldik. borēy yunanısdana geldik. iki **çöcüm** va□, bi de ölü va□. u zaman küçüktü, u zaman annayamadık öldünü deyē. (Gümülcine/Yanıköy, B.T.G.A, 309)

2.tekil şahıs kullanımlarında, birinci teklik şahıs iyelik ekinde olduğu gibi bölge ağzında genellikle çokluk eklerinin sonunda kullanılan “r” ünsüzünün düşmesiyle hece kaynaşması hadisesi görülür. k (k) ünsüzünün düşmesiyle beraber yine bölge ağzlarında hece kaynaşması görülmektedir.

ayānı yorğanına göre uzat, **ayān** çıkmasın yorğandan kıra. (Gümülcine/Aşağıköy, B.T.G.A, 425), u **baçağlān** yanānı da bālārdılar dōrT bacā, bi dā aldınan undan sora sārđılar mı tēy kışın yārsında açārdılar. undan sora ūle taj gibice olurdu. (Gümülcine/Üntüren, B.T.G.A, 160)

3.tekil şahıs kullanımlarında, k (k) ünsüzünün ünsüz yumuşaması neticesinde ğ’ye dönüşmesi ve bu ünsüzün düşmesiyle ya da kelimenin aslında bulunan ğ ünsüzünün düşmesiyle “+ı, +i, +u, +ü ” 3. teklik şahıs ekleri bölge ağzlarında genel olarak ya ünlü uzaması ya da ünlü karşılaşması hadisesiyle karşımıza çıkmaktadır.

çarşıda gebeliler var, tā bağ u gebelileri biliym ben çöcün **çöcü** çöcün **çöcü** duriyler_unnar_ōrda. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 382), eme gömeci **çiçei**, tā piğamber **çiçei** var. hep_unnanı çok sulāyām bağıyam. tā zombağ var, tā çok çeşitli çiçeklīm var. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 442), uncu unu getiriyi, deirmende bi misir_ununu şimdi yapıyis. misir_ekmei de yapıyis. (Gümülcine/Hebilköy, B.T.G.A, 108)

Bölge ağzında bazı kelimelerde“+ı, +i, +u, +ü”şeklinde kullanılması gereken 3.teklik iyelik eki “+sı, +si, +su, +sü” şeklinde kullanılmaktadır:

né şey gündendi yā, né zitin yā. bōrē cılķ tereyālan. manda **yāsı** gene tā çok olurdu. (Gümülcine/ Karagözlü, B.T.G.A, 419), güvey kapanır, oca oķur duā. imam **niğāsı** yapılır, ökümet **niğāsı** önde gene mütü yapı. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 420), oynardıķ düünnērde. undan sorā **sabāsı** düün olurdu. üle gelin de bizlen berāber oynardı gice ķınada. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 435), undan sora bi de şey yap, irmik. irmide bu limnaz **büdeysini** ayıķlālar, güzēlce oturlar. (Gümülcine/Bekirköy, B.T.G.A, 410),bubam dedi ben dedi ķomşu sana sılāyı veremem dedi, bu sılā hükümet **sılāsı** dedi. sen alıp sılāyı kaçacan dedi. (Gümülcine/Aralıkburun, B.T.G.A, 148)

1.çoğul şahıs kullanımlarında, üzerinde bulunduğu isim çokluk eklerindeki “r” ünsüzünü veya k (ķ) ~ ğ, y ünsüzlerini düşürerek karşılaştığı ünlüyü uzun ünlüye dönüştürme özelliği sıkça görülür.

unnarı anca **annelēmiz bubalāmız** annardı.bilmim nēnden annārdılar gökTen mi annārdılar, kafalānda, aķıllānda mı vārdı, bilmim yoķTu takvim. (Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 16), **bızacıķlāmız** vārdı bi de unnara baķardıķ. (Gümülcine/Gebecili, B.T.G.A, 341), **kūmüz** beş üz hānemiş_eveli. kūde bi evrenos paşa vārmış, kū üç mālemiş. sōna bi hasTalķ gelmiş, kıran gelmiş. (Gümülcine/Evrenköy, B.T.G.A, 25),e annatTiriz **olumuzun** şu zanātı var, bu zanātı var biras üverdik kendimizi, e kıs tarafı da üverdi kendini. (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 176), **çocuklāmuz** üle geşti. uķula gidērdik, uķuldan gelince hayvannarı baķardıķ. (Gümülcine/Örpek, B.T.G.A, 276)

Bölge ağzında genellikle yazı diliyle paralellik gösteren +mız / +miz / +muz / +müz çokluk 1. şahıs iyelik ekleri, çok sıklıkla +mus / +mis / +mus / +müs şekline de dönüşmektedir:

türkiyemis çok_ī **türkiyemis** çok_ī, nçrde türkiye. keşKe biz de orda ösaydıķ. çok güzel çok_ī. istçrdim_ama gitmemiş **annelēmiz bubalāmız**. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 41), zülümneri bis çekmedik, **büüklēmiz** çekmiş, **annelēmiz bubalāmız**. bulğar kıtlıķları, andart kıtlıķları. biz gōrmedik_üle şey. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 41), anamnın beş tāne çōcō var. ārķadan_ārķadan bi **çōcūmüz** tā oldu, **ķārdeşimis**. ebe gēldi bizē dedi, nēnden_ oldu bu kızan? dedim. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 41)

2.çoğul şahıs kullanımlarında, üzerinde bulunduğu isim çokluk eklerindeki “r” ünsüzünü veya k (ķ)~ ğ, y ünsüzlerini düşürerek karşılaştığı ünlüyü uzun ünlüye dönüştürme özelliği sıkça görülür.Ayrıca **+nız / +niz / +nuz / +nüz** çokluk 1. şahıs iyelik ekleri, çok sıklıkla **+nis / +nis / +nus / +nüs** şekline de dönüşmektedir:

elinizlen gösTermeyin mezāyılıķları diyērdiler. eliniznen gösteriseniz diyērdiler ısırım **parmānızı** diyērdiler. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 441), tütün çıkariz bin kilo bi şey. yā yapiz, unnarı yapiz. siz gene nerde **uluslāmız**? (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 70), şindi āldı öküzü hērkez dedi basti yerde durcaķ, hiç tepiştermeyin_ayānızı...(Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 140), sōna āgamı rāmetli çekişti büle, ālem geldi dedi, kırsımı kızanımı topārladı dedi. be siz **kendinis** gelmişiniz_e. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 151), sizin **bubanıs** yoķ ālaf olur. beş kız üş çōcük sekis ķardeş. şin bi düüne gitcez_ama...(Gümülcine/Kırvakföy B.T.G.A, 187)

3.çoğul şahıs kullanımlarında, yazı dilinde bulunan“+ları /+leri” eklerinin yanı sırahece kaynaşması sonucunda“+lān,+nān”yapılarına da rastlamaktayız.

kız_ārķadaşlānnan bayramnārda halay çekērdik, toplanırdıķ.(Gümülcine/Büyük Doğanca B.T.G.A, 232), işe gidērsen öbümün **kızannāni** sen baķārdın. südü yetmeyene südün vārsa gidip emzirebilirdin.(Gümülcine/Sarancına B.T.G.A, 304)

Yazı dilinde ünlü uyumuna uymayan bu ek bölge ağzında ünlü uyumuna uyarak **-ki, -kı, -ku, -kü** şeklinde görülmektedir.

2.1.9. Aitlik Eki

Yazı dilinde ünlü uyumuna uymayan bu ek bölge ağzında ünlü uyumuna uyarak birçok anadolu ağzında olduğu gibi **+kı,+ki,+ku,+kü** şeklinde görülmektedir.

sonraķı gün hidillez, bi āca sallancaķķurular, sallāller. (Gümülcine/Küçük Sirkeli B.T.G.A, 198), aşı māleye gelēyris hiç gidemiriz **duķārķı** māleye şindi. ķardaşķalarım var_emen toplıyler beni gōturiyler ekmek yimeye unnara. (Gümülcine/Gerdeme B.T.G.A, 239), çay var geçi, köprü var büyük demirden, ōrdan_ötesi **yuķārķı** māle berisi **aşāķı** māle. (Gümülcine/Bulatköy B.T.G.A, 42), üstüne bülē şeyin **üstünkü** ķapāķ. u üle pişir sōra, gürcen sen ekmek_ü. undan sōra çıktı ū fırın yaptılar. (Gümülcine/Kovanlık B.T.G.A, 336)

2.2.Fiil Çekimi

2.2.1.Şimdiki Zaman:

Yazı dilinde kullanılan +yor ekinin hemen hemen hiç kullanılmadığı bölgede, doğu trakya bölgesinde kullanılan +yo ekine de çok az örnekte rastlanmaktadır.Bölge ağzının en belirgin özelliği şimdiki zaman ekinin çeşitliliği olarak ifade edilebilir.

-yı , -(ı)yı , -(u)yu:

Bölgenin balkan ve ova ağzında çok yaygın olarak kullanılan bu yapı, Doğu Trakya ağzlarında Gacal (yerli) ağzına has bir kullanım olarak karşımıza çıkmaktadır.

ondan sorā işlettirirdik demek, bulğar bōrda yol demek, ben **hatrlıyım** demek_unū. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 324), ƙannılar var. acaba düüşçü müdü geşl̄inde adam ƙavgacı, **bilmiyim** şimdi. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 31), ısıttırī unu, yāƙamısınā yāvut_urana bālārdı. **uturiyısın** bülē üstünē ne ƙamın ƙalıyır ne bi şey. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 337), yuruduk tamayı, bir_afta oldu mu tamayı dōkērdik. dōktü mü unu **eşeliyusun** bülē. (Gümülcine/Arabacıkōy, B.T.G.A, 107), şindi ekinner olūy bu boy, kendinden **bālānyı** o zaman ellen biçērdik. (Gümülcine/Dündarlı, B.T.G.A, 100), fatme démişƙārsına.ƙota gene geviş getiri, iş **tınmayī** démiş. ğurƙsa dönēmiş, gicenin belli vaƙtı ğurƙ tauƙ olurmuş. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 422), u zaman misir_ekmē bu ƙadar bi büyük. unu **durāyız durāyız** tepselerde. (Gümülcine/Yalmlı, B.T.G.A, 296), tıraştel vār né arabalar. **ekiysis** buğday, ƙavdār, üle şeyler urāƙ biçērdik tuplanırdık. (Gümülcine/Hebilkōy, B.T.G.A, 110), **gidiyis** alı ƙıƙarmā, **ƙaziyis**, **dolduruyıs** ƙuvallarda. arƙa üsTü onu tarlaya taşırđık. üyle cümbüşler_olurdu né tıraştel vār né arabalar. **ekiysis**buğday, ƙavdār, üle şeyler urāƙ biçērdik tuplanırdık. (Gümülcine/Hebilkōy, B.T.G.A, 110), **ƙuyuyular** ispiroteyē, ispipteden yapārdılar. üle şişe ƙapārdılar. eveli üledi ƙızanım. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 157), yapmayler çok yımırta, **yatiyeler** ğurƙ ğurƙ. unnar çok **yımırtlamyiler**. (Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 253)

-y, -(i)y, -(u)y:

Bōlgede çok yaygın olarak kullanılan bu ekin batı rumeli ağızlarında sıklıkla görülen bir ek olduğı bilinmektedir. Bōlgenin hem balkan bölümünde hem de ova bölümünde bu ekin birçok örneğine rastlanmıştır. evde öle **patırdanıym** da şindi baƙ. hanƙılānı bilirdim şindi? (Gümülcine/Uysallı, B.T.G.A, 314), ğürbeliklēde eşinirken démiş. u tiken şindi āri da undan **topallıym** démiş. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 265), ne bileym ƙızanım, **çüviym** de **çüviym**. gelin_öldüm_a om beş yaşında. ozānon_altyaşında fēymi dünyāya gēldi helbet. (Gümülcine/Yalanca, B.T.G.A, 315), şişti mi **çekiym**. birāşçık tuzunu **atiym**, kekik, nāne, ƙarabüberini **atiym**, undan sora yapraƙlar bi küçük pırmaƙ şeklinde sarıp **diziym** tencireye unnarı. (Gümülcine/Uysallı, B.T.G.A, 311), **ƙapalēysin** hep izmet_ışte. yazı ƙışı hep ƙırda. (Gümülcine/Balafar, B.T.G.A, 344), he_amaōrda **biçiyısın** orāƙ ƙosalan āşamlayn gene **ükletTiriysin** gene eşē küye iki sātılık gene yol. (Gümülcine/Çalabıkōy, B.T.G.A, 104), ē **ğörüşüysün**, **biyenıysin** undan sorā ƙolu ƙomşu ille bi aracı olūrdu gene. (Gümülcine/Kalfa, B.T.G.A, 166), çüjü **bēyenmeyler**, ƙız **vermeyler**. u gene **gidiy tutuy** bir ƙāç ƙişi seni beni işTe yā beş_altı ƙişi gidip alemin ƙızını **tutuyler**, zorlan ƙalıyer. **çalıyer**_unu hāydi **ğötürıyer**. yā **istiy** yā istemiyyi, alırsa alıyyi almāsa almas ƙız. bi de bubası arƙadan yā annesi **gidiyer**_unu **alıyer** hāydi gene geri geriye **vermeyler** çünki. (Gümülcine/Çukakōy, B.T.G.A, 88), **dādıys** ƙomşulara dij bulğuru yapıyes. e yaşına girdikten sora çöçük yōrūye, ayak_ekmē yapıyes yōrūdükten sora. (Gümülcine/Hacıkōy, B.T.G.A, 436), yā balabankū borası yā. hēpsini **yapıys** ƙızanım hēpsini yapıyız. yimeden de ölmāy, yimeden_ölmāy. (Gümülcine/Balabankōy, B.T.G.A, 36)

-ī, -ū:

Batı Trakya Gümülcine ağızında en çok ratladığımız şimdiki zaman eklerinden biridir. Bu ek de hem balkan köylerinde hem de ova köylerinde çok yaygın olarak kullanılmaktadır. sabā namazına vārken üç sāt **ƙalkıs** yürüm, aşamdan_amuru **tutım**, ekmek **yürim**. ekmek yurdunan, yurdu **çalkım**, ƙalkıdınan gene **gidim** dama. gene **sayım**_inē, gene südi **pişirim** ekmek_öldünan. gene ekmekleri **yazım** gene çirepenede, yokTu fırın. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 56), bi **ayellim** suyunu, pirincin_ışte ƙoyulunu. undan sora ƙapattırıym. (Gümülcine/Uysallı, B.T.G.A, 312), undan sō āltın_ātısın suya, yikiyerler, ƙırƙlıyerler_ışte otuz yedide ƙırƙlıyerler. (Gümülcine/Tuscukōy, B.T.G.A, 364), yuurdun mu **örtüsün** bülē ösun déyē. u oluyu undan sōra tavalar var bülē, pırna ekmek **yapız**_a pırından **çıƙarısın** hēr ekmek yaptında u tavaları yıƙāyız. tērs çeviriyyis, undan sōra unnarı ƙurulāyıs, yālācis, ekmekleri **yazıs**, unnan_ıçine bülē yuvāllacıƙ yuvāllacıƙƙoparıp Ta hep **yazız**_ıçine. (Gümülcine/Değirmendere, B.T.G.A, 321), bunnarı yuurduduk bülē ƙuyardıƙ bülē bi tekniyye, **yuurısın**_unu. çiçek_açı bülē ƙoza **yapı**, sōna **ƙaynatısın** çiçēni **dökısın** ilk suyunu ikinci suyunu **alız**, bülē ƙuruttūnen çōrecik **yapıs**_unnarı. **ƙarıs** çanaƙta olmā başladıƙTan sōra **yürıs** bi tâ, ekmeƙ yürur gibi, atıysın fırına ekmekler_olı, bülē **ƙalkı** ekmekler. çok güzel_olıy. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 70), e u adım çōrēni **yüriz**_üj dōrt tekne çōrek. **toplüz** bütün ƙonuyu ƙomşıyyi hısımı aƙrabāyyi **çariz**. hareme **yakız** büyük hateş, ƙoyyuz sıra tavaları, çōrekleri lōƙmaları **açız** ƙocaman ƙocaman **pişiriz**. üj dōrt ƙız da **veriz**_eline **dādiler** ƙomşulara hısımnara, aƙrabālara u çōrekleri **yönetiler**, **dādiler** ikişēr ikişēr. ikişēr de lōƙum_üslēne, **açız** çōrekleri ƙocaman. e undan sōra iP **bālız**. (Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 14)

-yā, -(i)yā:

Bōlgenin ova bölümünde yaklaşık on köyde gördüğümüz bu yapı Doğı Trakya yerli ağızında da kullanılmaktadır. Bōlgenin balkan bölümünde ve ova bölümünün geriye kalan köylerinde bu eke hiç rastlanmamış olması, bu küçük bölgede (Şapçı ve civar köyleri) ayrı bir ağız tabakasını düşündürmektedir.

üle toplanırdık, şey yapardılar_ edellezde, kusura bakma çöcüm dişlēm olmadıdan güzel_ **annattıramâyâm** ben_üle. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 180), karşıtıyım güzelcene **yalayem** tepsiyi, koyüm tepsiyeye düzeyim_üsTünü bi kaçmacık yenden yâ gezdiriyim_üsTünde büle avucumnân. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 63), hiç çöcükler de demezdi biz bu ğızı almıyız deye. üledi eveli. şindi çöcükler ğızlar üle küçücükten büle arkadaş **tutunıyâlar** yâ. şindi **görüyem duyuyâm** anıülelikle. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 179), dil_üle epsini emen **yumurayasin** bülē. mecbur yapraklân_ içinden çürüyüşünü ayıklaycan, ayrı denk yapcan. (Gümülcine/Satiköy, B.T.G.A, 378), ğazanı ğurumuş, ters hurumuş ğazanı. ğızı görmüş_örda, mäsuz yaparmış_üle. ninē! dērmış ğazanı dērmış ters **huruyasin** dermiş, yapamazmış. **bilmeyem** be ğızanım gēl dērmış. nası oldunu **bilemeyem** dērmış. (Gümülcine/Payamlar, B.T.G.A, 134), niye **açmāye** gelin_ elini? altın_ **istēyâ** dērdiler. gelirdi, kayımväldeyi çardılar, getirdi bi altın koyardı eline. açardı gelin_ elini. yakardılar kımayı bälardılar_ ellēne. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 93), kızluküde **oluya**, ğurcalıda **oluyâ yapıyalar**_üle ilenti dördüncü günü. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 286), maķâmē **ğaynattıreyeler** maķâmeyi, **yurtlāyalar**_ani samsaklı hanı eveli biz yufkalan yazardıĳ, kesērdik büle çap çap. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 179)

-yarı, -(ı)yarı, -(i)yeri:

Bölge ağzının Balkan bölümünde karşılaştığımız bir kullanımdır. Bu kullanıma Doğu Trakya Dağlı ağzında da rastlanmaktadır.

undan sora balayalar_u kızacıĳta u ipē. **balayarı** içi bütün_ipek, söra satardıĳ_ unnarı. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 337), u sıcak şeyden gelip **geçiyerī**. üşüttün kendini, arķaların_ **arıyeri**, umuzların_ **arıyeri**, umuzların_ **arıyeri**. ne **yapıyeri**? adam bi üdutturiyi kendini, üya büle sen beni ücan ben seni ücam. **sarıyeri** kendini yalayalaĳ ğaz. kıızıssın deyēķırmızı büber kıuyarı yalayalaĳkıızıssın deyē. yapā **sarıyeri**, u hasTalıĳta **gidiyeri** hecalı gelen ani ğitçek. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 337), kışım kapılar **ķapaniyeri** ķardan, alrız kürē açarı. açardıĳ yul ülē bütün kışım kış ğürürdük. eveli sorā bülē fuķaralıĳ vardı. (Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 195), undan sorā unu dökeriz, ũrus, ķalbırdan geçiriz, güzel süzgüye koyup **eliyeris** ğalbırdan güzel. (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 123), yannız namaz duvāları, unnarı **biliyeris** meselā unnarı. ocalar_ ürettiridi. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 68), hasTalıĳlar_u zaman tuĳtur vārdı ne bi şey. binde bir çok sīrek tuĳtur. ne zaman **baķıyersin** birinin ķarnısı **arıyeri**, **baķıyersin** ucaĳta vārdı hateş **yanyarı**. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 337)

+r,+ri, +(i)ri :

Bölge ağzının Balkan bölümünde karşılaştığımız bölgeye has bir kullanımdır.Ova bölümünde bu yapı hiç kullanılmaktadır.

bi de eniştēm var, bodur mīmet. o da **bilmīri**. bu kızannān dedi hanķısı senin? mīmet. ama gene né bileym ben né bildi unu gene, bu benim dedi bilali ğöstērdi. āyır be dedi u sana **benzemīr** dedi. hasan tā ķara ğözlü. o gene āķtı bilal, bu benim dedi, sana **benzemīri** zata u dedi. sen niten senin_olacaĳ dedi. sanki üle öldü kızanım né çektik, kaç tüllü ğördük. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 151), **istemīrim** be inge dedim, boyama beni dedim söna başollardaķı ķocaķarı gene bārdı,canım siz bunu niye boyamadın siz bu gelini ? (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 152), bizim künden bi yerden dil. bi hoca u türkçe sülērdi. **bilmīrim** nērden_ oldunu. bi oca gelirdi örda ben ifaķtım_o zaman. mār çok_ uķumadım bulğār geldi, ķarıştırdı bizi. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 239), ben de anamnan baraba **gidīriz**, ben de **gidirim**. söna ķardaşķam var_emen türkü çānrı. o da ben, o da fatme ben ğibicē. söra o **biçīri** ben da **dirim** biçimim. ā bu biçemez, bu küçük. mācırıla ğidērken hij bi şey bi yurğan, bi düşēk. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 240), kimisini **annīris** kimisini **annāmīris**. kim başarıır_ uķumayā veriylar büle bi kışım para. demir parası, bük paralar. ben_ iç **uķuyāmirim**, bana ic vermēdiler. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 239)

2.2.2.Geniş Zaman:

Batı Trakya Gümülcine ağzında yazı dilinde kullanılan geniş zaman yapısının kullanımının dışında diğer anadolu ağızlarında olduĳu gibi /r/ ünsüzünün çoĳu zaman zayıflayarak düşme eğilimi gösterdiğini görüyoruz. Bölgede geniş zaman ekinin /r/ ünsüzünün düştükten sonra kendisinden önceki ünlüyü uzatma hadisesi daha çok 3. çokluk şahıs kullanımlarında karşıma çıkmaktadır.

bunun demij cevābını verebilcen mi? demiş. **verim** demiş pādīřānın kıızı.(Gümülcine/Baraklı,B.T.G.A, 18), tenikiciklen bubam **veri** bana, ben **doldurum** fıçları. zate tütün_ ekimi bitērken tā çapaya ğidērdik. (Gümülcine/Sınırdere,B.T.G.A, 306), verisin otuz_ evroyu **çarısin** bi ğünnükü. eveli bi ķarı hasTalanırdı evde. (Gümülcine/Hemetli,B.T.G.A, 242), tuscāzını atārsın, **ķaynatırısın**. u domataları suudu mu **yūrusun** unnan. (Gümülcine/Hemetli,B.T.G.A, 242), bōz da ķaldırdı ķocaķarılar, na bōz da ķaldırdı. **patlattırı** senin bōzunu. (Gümülcine/Kargılı Sarıca,B.T.G.A, 334), ayva **īřitTiri** bütün pekmezi de biraz bir ki ğün_ için_ üle ķomşulara da fılan dālır_ işTe. (Gümülcine/Karacalköy, B.T.G.A, 127), undan sora **çıķarılar**. a bi de beninki çıķar. ay mārı senin yavuķlun, benim yavuķlum te üle. undan sora hidilles **ķurular** ķarāçlara sallancaĳ. pineris sallanğaşlarā, çöcükler bōrda. bi kışı sallar, **uçutturu** bizi. (Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 190), inek sāmā gideris, dedene dērim ge baķam bızāyı

ayımā bana gelmes. tam **köpüttürü** bızā, erezeğe **geçirim**, bızā yenden kaçar. (Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 190), **yürüz** yufkayī sütlen, yımırta **kıruz**. undan sorā yazarız, maķarıya keseriz_unu. (Gümülcine/Küçük Sirkeli, B.T.G.A, 197), bayramnar_olur, kımaları, sōra el_öperis, gēzeris. undan sora alay yaparız, **oturuz** dārbıķa çalarız, türkü çarız, oynāris, alaylar yaparız. (Gümülcine/Aralıkburun, B.T.G.A, 76), sabālen gideris, sallancaķları kırus, misilleri **hurular**, pılavları pişirīller, **haşlāler** yāsını. undan sora tabaķlara kıoyāller. (Gümülcine/Aralıkburun, B.T.G.A, 76), bi talleden elli ātmış çuval kıķardı misir. hārmannara **dökēler**, kıasım_üstü hārman bitērdi. dükē□diler u çuval misilleri, undan sōra **toplāler** bi āyşem kızarī, misir soymā. (Gümülcine/Hacıören, B.T.G.A, 49)

Bölge ağzında bu kipin 3. Tekil şahıs olumsuz çekimi ve 1.çoğul şahıs çekimlerinde **-s < -z** değişimi Sıklıkla rastladığımız bir ses hadisesidir.

yā istiy yā istemiye, alırsa aliyi almāsa **almas** kıız. bi de bubası arķadan yā annesi gidiyeler_unu aliyeler hāydi gene geri geriye yermeyleer çünki. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 88),alt_ayda bi kere kıapları bubam rāmetli, kıalay kıçıkar **zeilleniris** deye. kıalaycı gelirdi kıapıya eve, veridi bubacım kıalaylatTırdı.(Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 16), undan sora hidilles kıurular kıarāçlara sallancaķ. **pineris** sallangaşlarā, çöcükler bōrda. (Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 190), pinersin_udunnarı, dalları budayıp budayıp keseriz yerē, sōra gene unnarı **denkleris** iki tırafa da...(Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 194)

3.çokluk şahıs kullanımlarında çok sıklıkla geniş zaman eki /r/ ünsüzünün gerileyici benzeşme sebebiyle /l/ ünsüzüne dönüştüğü (-rl <-ll)görünmektedir.Yine çokluk ekinin ünlü uyumuna uymadığı ve genellikle ince şekliyle kullanımına bir temayül olduğu tesbit edilmiştir.

ķonu kıomşuyā ifaķ çöcüklerle **dādiller** demek dişleri gözel_ōsun deye. (Gümülcine/Delinazköy, B.T.G.A, 91), pılavları **pişirīller**, haşlāler yāsını. undan sora tabaķlara **kıoyāller**. (Gümülcine/Aralıkburun, B.T.G.A, 76), kıomşuyuz rumnāllen çoķ güzel **ķonuşuller**, bizim gibi türkçe de **ķonuşuller** zatan. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 41), ō kıoyunnardan alırs **kırkāller** yıķardıķ_unnarı , undan sora veris taraķıda taratTıris. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 30), hateş_ oldu mu sirkeli bez **yapāller**, **ıslāller**, **koyāller**ķafasına sirkeli bez. patatis kesēler, kıoyāler başına büle bi bescāzlan **sıķāller**. üle **yapāllerdi** kıızanı. yandınen gene benim bildim şindi kıabaķ sapını **yakāller** tereyālan **yakāller** kıabaķ sapını. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 65)

2.2.3.Anlatılan Geçmiş Zaman:

Batı Trakya Gümülcine ağzında, Rumeli ağızlarının genel bir özelliği olan **-j < -ş** değişimi anlatılan geçmiş zaman ekinin bünyesinde bulunan /ş/ ünsüzünde de yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.

ī ama bizi **braķmıj** bōrda üş tāneçöcüklen. üş çöcük kıalyız, anam bizi baķmā uraşıy bōrda. (Gümülcine/Yeniköy, B.T.G.A, 79), e unu elinde almış bir da beni **pindirmij** büyle şeyin_üsTüne umuzların_üsTünde götürsün macırla beni. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 89), ī ama **demij** bitin **demij** künün çöcükleri **demij** bōrdan geçek demij. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 96), **almıj** öbür güveyleer getirmişler padişānım gözleri kör_olmuş. undan sora sürmüşler u sütleri şin hiç aķılmamış. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 97), u vasgerede kıj **basTırmıj** **basTırmıj** hıç gidērdiķ üle babuşsuz da gidiyis. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 204), sen şindi otu, kıārmıcnı da **doymıj**. otu borāy, yat_uyu dēmiş. (Gümülcine/Demirbeyli, B.T.G.A, 367), tencire **yuvāllanmıj**,kıapānı **bulmıj**. (Gümülcine/Aşāđıköy, B.T.G.A, 424), adam **ālmıj**, **dōnmıj**, bıraķmış derenin_ içinde unu. āşāmķarannōmuş, ā bubā! bubā! başlamış bārmā yok. (Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 427), ōrda **gōrmıj** bizi, sōraķısı āşām_emen ölmüş, şindī biz kıalmışık üç çöcük. (Gümülcine/Yeniköy, B.T.G.A, 80), adamnıķ yā bi kat_ışTe çüçük tarafı **gütürmıj** basma yā. çüçük tarafı bi kıateāz, dikīyleer. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 207)

Bölgede kullanılan anlatılan geçmiş zaman çekiminde 2. tekil ve çoğul ve 1. çoğul kışi çekimleri şahıs ekleri bakımından görülen geçmiş zamanla paralellik gösterir.

annemnen bubam dērdi çoķ tatlı **yapmışın** kıızım, çoķ güzel_olmuş. kıs kıardaşım da üle dērdi peK güzel_olmuş. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 38), sānsara demış sen **yimişin** dēmiş. sānsarcıķ ben_imedim deyimiş_ama inanmamış cenavar. (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 120), be siz kendinis **gelmişiniz**_e. unnar gene andārTlıktan teslim_ölmüş kıasabayā. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 151), sen bobuşsuz **gelmişin** dērdiler_una. para veridi, undan sora kııkarıdı bobuşlānı. (Gümülcine/Üçgaziler, B.T.G.A, 230), sen şindi tütün **getirmişin**_eve bi bölük, unu dizmek_istī, nas_ōynaycan? (Gümülcine/Satiköy, B.T.G.A, 376), şindī biz **kıalmışık** üç çöcük. fakillik, son ē zatan_andārtla gidērken üç kılo unnan bıraķıptırmış bizi. (Gümülcine/Yeniköy, B.T.G.A, 80), sōna şey yaptık, yatTıķ yatTıķ üç gün mü **yatmışık** bej gün mü u hayvanların yanında, sōna bulmuşlar annemilen süylemişler bi tāne tenekinin_ altında tahā başķāđi urda hayvan yokmuş. sōna uraya **kıalkmışık** alt_āy durmuşlar mācrlıķta. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 89), biz_ōrda aralıķta **kıalmışık** pomaķ deiliz. adadere pomaķ, gençōlan pomaķ, sorancina pomaķ, yanıköy de pomaķ. (Gümülcine/Aralıkburun, B.T.G.A, 148), ōrdan gene bōra geldim kıüyē, ne

çekmişik. para yok, tavuqlara ekin_atāysın dā imırtlasın bi yımırta da dükānā gideyim. (Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 338), burada gene yirmi sene şindi **gelmişik.** ē günner geçiy, seneler geçiy kızanım. (Gümülcine/Çiftlik, B.T.G.A, 352), üründen kan geçiy_ınsanım. e biz **gitmişik** angāreci orāy, ne dēlērse toplıysın. doldurıysın, ükledıysın. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 388), **emişmişik** biz çöcīnnen_unun. anam bi yere gittinen amıcamın kıarsı, sūd_anam emzirimiş. sūt kıardaş_olmuşuq_u zaman. çok_avcıdı u, kıū hurudu sūd bubam_ışte. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 421), yıkadım kızanı banya yapTım, kendim de banya yapTım. kırkı **uçurmuşuq** üleliklen de oldu. (Gümülcine/Koyundere, B.T.G.A, 224)

2.2.4. Gelecek Zaman:

Batı Trakya Gümülcine ağızında Doğu Trakya ağızlarında olduğu gibi 3. kişi çekimleri haricindeki bütün çekimlerde ön ve arka damak /k/ si düşer. Bazı örneklerde Ege ağızıyla genel olarak örtüşen ünlü uyumsuzluğu dikkat çekici bir özelliktir.

-ca, -ça, -cā, -(a)ca, -(ı)ca, -(u)ca, -(y)ca:

çārcam bi resimci **çekicem**_unu, unu ālcam yāni kıurunziya **kıoycam.** ī ama adamın yürēne merāmet girdi, acıdı beni. dedi ki tamam. (Gümülcine/Yeniköy, B.T.G.A, 80), adam bi ūdutturiyi kendini, ūya büle sen beni **ūcan** ben seni **ūcam.** sarıyeri kendini yalayalaq ğaz. kıızıssın deye kıırmızı büber kıuyarı yalayalaqqızıssın deye. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 337), sora kıaradı mı tencere emen azār_azār bak **kıuycan, kıarıştırcen** kepeçēlen büle büle. büle **yapçen**_unu, misir_unu kızanım. misir_unu bak suyun_ıçine tozunu da **atçen,** suyun_ıçine de **kıuyçen**_unu. sora bi **kıarıştırcen** bi **kıarıştırcen** kepeçeciklen. sona **ürçen**_unu **ürçen**_unu. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 58), motor kıayıp vēmiş_u rumnarı kāt **daatçam** deye. u ge né bilcek, almışler motoru. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 138), unu almış ben demiş bu ğavā **pındırcem** seni demiş. barda dur demiş, ben şimdi daulları zumaları **alcam** demiş. aber vercem_eve demiş, seni üle **gelcem**_almā demiş. (Gümülcine/Payamlar, B.T.G.A, 133),ben dēmiş bu kölgede **kölgelencem,** nas_ōsa dēmiş tavsan dēmiş kıaleye kıamācaq, başa eremēcek. (Gümülcine/Seymen, B.T.G.A, 358), sōra **akıtarcan**_unu bi tavaya. tavanın gene altına yā **kıuycan.** sona unu **yasçen yasçen** büle, ūsTüne de yā **kıuyçen.** sōna sona unu **yasçen yasçen** büle, ūsTüne de yā **kıuyçen.** sōna bi **kızartçen**_unu, kıoy kıaymā, kıoy yurt, petmes kıoy yi. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 58), hep getiriler büle pırçıcıq, **dıkicen, bıçicen** kendin **gıdırcen** kıızma. çok_ zordu bē, hıç sōrmaym bizim yaşamaq. (Gümülcine/Yalımlı, B.T.G.A, 295)

-caq, -çaq:

3.kişi çekimlerinde ön ve arka damak /k/ si korunmaktadır.

kıascaqlan **kıarcaqlar** kökü kıazmalan. zormuş adamnān_ışı, kıazmalan. şindi yok_üle e üle. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 65), ni kıızın habarı var ni çüjün habarı var. anneler hic habarı yok. unlar hamin geliyer istiyler.ulursa **ulcaq** ulmassa **olmaycaq.** (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 83), şindi dundāliye āyşem sabā kıamyon geliye, pulman_emde tē kıırq_elli kıışı **alcaq.** (Gümülcine/Dündarlı, B.T.G.A, 99), oқulun. demek ninecīm yānis ūsüz_olduyumda gibi undan sora saқın kalem vermīsiniz_eline, **yazmācaq.** yā çöcüklerle mektup yasçāmışım şevikmişim biraz. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 139), kıızlar sıralaniler, darbuқalan düün yapıler. sōna alay günü gene illem daul_olcaq. daullar serōşlar hādi baқam. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 139), kıurban bayramında u vakit deve, çöcükler u āşam deve **yapcaq.** bi deve gene bir mērdifen, mērdifene güzēlcenek ūste emēç yapırdılar yas budaklılan. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 220), bir_ük odunnan né alcan? doқuz dırami on dırami bir_ük odun **satcaq.** ğaz mı **alcaq?** tuz mu **alcaq?** (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 220), bi tabaқа **kııçcaq** büle demiş, eşektepeden demiş, **kıonuşcaqlā** demiş. u sali efendi heP bunnarı sülemiş. (Gümülcine/Payamdere, B.T.G.A, 282), İriler_ıplik şeydē favriқalar vārdı. kendileri evde nērde **yapcaqlā.** favriқaya götürüsün bi çuval yapıā, favriқа unu didi. (Gümülcine/Kargılı Sarıca, B.T.G.A, 333), herilde bizi andart yerine **kıoycaqlar.** her şey gördük bē nāPcan? (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 385), arabalā **gelcek_alcaqlā,** kıozdereden bi kaç araba geldi, āldılar. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 386), ben şindi bekliyorum. ben zanattım parāylan_ **alacaqlar**_unū. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 394), çıktı birisi, a be dēdim bu olā dēdim kim_ **üdecek?** dēdim be. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 395), yola salmacāsım, çöcükllēn **kıonuşmeycek,** eveli üledi bizim zamanımızda. yā kıorқardıq, anamız dērdi çöcükle mi? hākıonuşmadıkdērdik. (Gümülcine/Sofular, B.T.G.A, 415)

1.ve 2.çoğul şahıs kullanımlarında şahıs ekinin sonundaki /z/ ünsüzünün /s/ ünsüzüne dönüştüğü örnekler oldukça fazladır. Rumeli ağızlarında çok yaygın olarak görülen s < z değişimi bölgede de sıklıkla rastladığımız bir ses özelliğidir.

dedim ki resimciye bunnarı büyü yaptırcāsım, kıoronza **yapcas,** eve ascam_unnarı. (Gümülcine/Yeniköy, B.T.G.A, 80), unnarı üst_üste kıoyardıq. topu atardıq, baқam hangimis **hurcas?** huran kıazanırdı. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 218), ben kızanken gene üle bitirdik hārmannarı kııktıq, artıq kekik **toplācas.** (Gümülcine/Örpek, B.T.G.A, 277), unnarı somun mu **yapcas** tavaya mı kıoycaz_ışte, bi gün_ūraşırsın_unnan. (Gümülcine/Salmanlı, B.T.G.A, 168),

geldi bi hasker bordan, yarn saba dedi küyü **yağacas**. bordan kaçın, küyden meselâ, nerëy gidërsenis gidin. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 69), sabâleyin bi de yatTık. u sabâ kalkmâlim mı, bis şindi inekleri **götverces** küve şeye. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 141), â démiş hem tauş **yices** bi de işlemicez bôrda démiş, hınzır gevur démiş. andârtların bi büyüğü vârdı, şiringa dërdiler, onun_adı şiringadı. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 393), orëy **kesces**_ama démiş. ben üsekTe bırakıyım_arabayı sen_in dereye in démiş. âlmış bi pältacığ_eline kışcâz, kesërmış derenin_ içinde. (Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 427), bütün bu sarıca kilimliklëni bile boyadım. annatsam saysam kızları size **şaşcânis kalcânis**. araplarda üç kız var üçünü de ben yapTım. (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 175), hërkes mayızlar silâları getirsiner küyë. bize dëdiler haskere **gidicënis**. emen geldik küye, bize dëdiler haskere **gidicënis**. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 394)

2.2.5. Gereklilik Çekimi:

Gereklilik kipi, eylemin yapılması gerektiğini bildirir. Türkçede gereklilik ifadesi yalnızca fiillere

-malı,-meli eki getirilerek yapılan çekimlerden ibaret değildir. Gereklilik ifade etme konusunda Türkçe çok büyük bir zenginliğe sahiptir.⁷ Çalışmamızda Batı Trakya- Gümülcine ağzında gereklilik çekimi olarak yazı dilimizde kullanılan **-malı,-meli** biçiminin çok az kullanıldığı tesbit edilmiştir. Bölgede gerekliliğin genel olarak çekimi fiille beraber kullanılan **“îfâzım”** veya **“îfâzım”** kelimelerinin oluşturduğu kalıplarla karşımıza çıkmaktadır.

kimi misir_ektik, ekin_ektik, hepsini yaptık. **yimek_îfâzım**. andârtlık görmedik, gitmedik_andârtlâ. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 387), şindi baķışan iç sevdinën avır gelmî ama beni de çok_oş kullandı. baķ üş tâne kızan yaptık, çok_iş işlëdik. e unnara **baķmak_îfâzım**. (Gümülcine/Yuvacılı, B.T.G.A, 144), bu yemë yapmağ_ için küde yetişmiş tauş_ölması **îfâzım**. azır_alınan tauşlâdan ölmiri bu yemek. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 242), bunnar çok çabık çalıyT. yıl î gittikten sôra çok çabıkçokaľy. biraz **annaman_îfâzım**. şindi yannis bunnarı hasTalık buliy. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 331)

2.2.5. Sıfat-Fil Ekleri:

Batı Trakya- Gümülcine ağzında kullanılan sıfat fiiller yazı dilinde kullanılan sıfat fiillerden bir farklılık göstermemesine rağmen birkaç kullanım farklılığı görülmektedir.

Bölge ağzında **-dik / -dik**, **-duğ / -dük** sıfat – fiili, genellikle, iyelik ekleriyle birleşerek, sıfat veya ad görevinde kullanılan sözcük kurulur. Bu ekin iyelik ekleriyle birleşmesiyle ünlü ikizleşmesi veya ünlü uzaması hadisesi görülmektedir.

aldın kıızı gördüm (Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 249), en çok sevdiim anacim (Gümülcine/Sarancıma, B.T.G.A, 301), yârimin_öldü yerë (Gümülcine/Çelebiköy, B.T.G.A, 318), bu ot ne zaman kurudu zaman yılı (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 329), emen_ërkez_öldü yerdë kaçardı (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 381), süklar_öldü zaman çokdu bus koyâller (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 65), ârı öldü zaman canı sıkıldı zaman yel kesiyiz (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 122), gördü bi kü çıkmış_önüne (Gümülcine/Demirbeyli, B.T.G.A, 356), öldü yere şindi bi tas un koyârsın (Gümülcine/Tuscuköy, B.T.G.A, 364), işTe biyendî gızı istettiler_anaya buvayâ... (Gümülcine/Büyük Sirkeli, B.T.G.A, 44), allân verdî güzellik (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 55), ergivanı atardı istediğizın_üsdüne (Gümülcine/Payamlar, B.T.G.A, 132), ilk girdî kapıyı çalmış (Gümülcine/Demirbeyli, B.T.G.A, 356), kabardî zaman ë gırmızı tuprak (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 122), kârın_ârdî zaman göbëin kaçmışdır dërdik (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 122), canı sıkıldı zaman yel kesiyiz bıçaqlan (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 123), bir gızan nazallandı zaman gör_sündürüyes (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 123)

Yazı dilinde **-acağ/-ecek** şeklinde kullanılan sıfat-fiil ekleri bölgede genellikle **-cağ/-cek** şeklinde kullanılmaktadır. Yine **-acak/-ecek** sıfat-fiil eklerinin ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında ön damak ve arka damak /k/ sinin düşme eğilimi gösterdiği ve kendisinden önceki ünlüyü uzattığı çokça görülen bir ses hadisesidir:

satılcağ bi şeyler (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 70), üle bozulcağ gibi şeyleri gene iplen kuyuya salardığ (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 19), gezilcek komşulari geziysin (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 173), yicek şeylerden kurunurduğ_ama... (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 208), evinde denklencek yeri vârsa işTe... (Gümülcine/Uysallı, B.T.G.A, 313), düün_olcâ zaman gidërdik gızî istemiye, hadi artıkvakit geldi. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 434), sôna kendin **dayancâ** gâdar atıysın turşunun_ içine karıştırıysın. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 71), pasTırmaları koyâler güzelce. bi yemek yapcâ zaman çıkanlar pasTırmayı durâller. (Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 252), müsâfir **gelcë** vakit üç bârdağ dörT bârdağ yapıym. unnâllen de bi karıştırıym_unnarı. (Gümülcine/Uysallı, B.T.G.A, 311), yusallıdan gelirdim onun yanına pazarâ, her_afta onun **gelcë** satta gidërdim, al dërdi bi çember parası veridi banâ. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 382), unnarı kıyınkı bayram **gelcë** zaman kıyıkım unnarı giyërdik. (Gümülcine/Sasallı, B.T.G.A, 432)

⁷ Korkmaz, 2003: 693

2.2.6. Zarf-Fiil Ekleri:

Bölge ağzında yazı dilinde kullanılan zarf-fiil eklerinin yanısıra farklı kullanımlar da mevcuttur.

-ınca zarf-fiil ekinin **-incası** şeklinde kullanımına rastlanmıştır:

kime kurban kesilcēseydi açarlar yalağ hazır olur. **gelincesi** cāmiden çıkarı eski urbalanı giyer. (Gümülcine/Sınırdere, B.T.G.A, 308)

-arağ, -erek zarf-fiil eklerinin **-alağ, -elek, -erekten, -elekten, -alağtan** şekillerine de rastlanmıştır:

undan sora alar kesen adam tegbir **getirelek** allā_kber allā_kber **déyelekten** çukura getiri, öd_acı koyarı kurbanı, mendil koyarı kurbanın_üscēzine. (Gümülcine/Bekirköy, B.T.G.A, 409), eveli kızanım çok sıkıntı çekmiş bizim borda isannar_ama gene de başka yere **bağalağ** hani boraya zarar olmamış. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 35), çok_ayvan bollu vārdı. **varalağ varalağ** hayvan çok_azaldı kūmüzde. şimdi emen_emen hiç ğalmadı. (Gümülcine/Büyük Sirkeli, B.T.G.A, 44), dārbıka da çalārdım, büle **çalalağ** sülerdim ben de kendim. hep kendimis çalārdı dārbıkaları. (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 53), ninem büle kūşlar gibi barıdı. **baralağtan** ah benim başıma getiricen, sen nērdesin dēy. sona beni gördünen elcēzlēni yüzüne sürdü. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 141), attığ boğları **ālayalağ mālayalağ** n_āpçan? ben kocamazdım bi kere, vallā kocamazdım. (Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 190), bi horon_oyunu dildi u. büle çapras şekilde kolları yapışık. üle oynārdılar, türkū **çāralağtan**. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 258), kim kimi biyenirse undan sora analāna **sūleyelek** gelilērdi istettimē. biyenirsek, mināsip görüse ana buba veridi. (Gümülcine/Küçük Doğanca, B.T.G.A, 274), ōrdan da gene **yörüyelek**, türkū **çiralağ** gene kız_evine gelilērdi. u āšem gelin gidīy kayırkın. (Gümülcine/Çelebiköy, B.T.G.A, 319), pādemiclēni patlattırı borda senin, **tükürelek** gelirsin kan_içinde. (Gümülcine/Kargılı Sarıca, B.T.G.A, 334), bırağmış kıscāzını ōrda **üzülelek** eşē de ālmış **çekilelek** dādan yavaj yavaj inmiş. (Gümülcine/Demirbeyli, B.T.G.A, 356), gelinin_arabasının dibinde, bacakları **titreyelekten**, üzüm_örgüsü yelek öldü. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 137), bu sağatlandısa **deyerekten**_evde korkī. undan sora ōrdan başladığ gelmē dēy_ep işçe işçe. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 141)

Geniş zaman ekinden sonra kullanılan **-ken** zarf-fiil ekinin yazı dilinde ünlü uyumuna uymayan bir yapısı olduğı halde bölgemizde **-kan** şekli de mevcuttur. Ayrıca bu ekin farklı kullanımlarına da rastlanmıştır.

-kan, -ka/-ke, -kana/-kene, -kaydn/kaydn/-keydn/-kedin < -ken:

yūsük kimde? dçrdik, bilen bilirdi annayan **brākirkan...**(Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 13), kana **huruğan** koca karılar hurudu ba_ama. (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 19), **yağışırkan** giy **yatışırkan** ye. (Gümülcine/Evrenköy, B.T.G.A, 28), bırās işimiz zōr bin doğuz kırkTa gelmiğ bulğāller. ben bulğāller **kaçārkan** dünyāya gelmişim. (Gümülcine/Büyük Sirkeli, B.T.G.A, 45), şimdi nasī namas **kıldırıkan** fesler var yā, üle fesler. büle mārtipi yapārdılar büle kırmızılan beyas. (Gümülcine/Hacıören, B.T.G.A, 47), gittik_unnan_ālma kurban bağmā, bi kapıyı **açāka** tā kurbanı kaçırılmaz mıyız. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 257), **ālāka** isan koğusunu ālmış kırtlar avū avū avū ulurlārmış. (Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 427), ēkapıdan **çikārkan** hem ayaklana su dōkēler anasının bebēn. (Gümülcine/Palazlı, B.T.G.A, 262), bi dē çok temiz istēy sā yāyı **yapārkanaydn**. hiç ū yūrt yapçān şeylerē hiç başka bi şey koymacan. (Gümülcine/Değirmendere, B.T.G.A, 323), ha vallā ōrdan **çikārkanaydn** asan_ağana dediler sensin tam hasker. (Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 338), gün **duvārkanaydn**, ağşamnayın gün batarkan çıkārdığ_okuldan. (Gümülcine/Satiköy, B.T.G.A, 377), bi tek savaş_oldu. ğıbrızda hārp **olūrkanaydn** orā o zām kōrkTuğ bırās. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 442),

duvan böbekler meraklı olūy_işTe dişi **çikārkanaydn** işTe bulğur kaynattılar. (Gümülcine/Delinazköy, B.T.G.A, 91), beşlik **dērke** onnuğ fırlar. (Gümülcine/Sınırdere, B.T.G.A, 307), görmüşler süngüler tırıs_tırıs_tırıs **geçerkene** kaldırımda sürürlermiş. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 34), haskere gitmeden tā onun u **gidēkene** bi adam harman savurmuş yabālan. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 34),

ğara kedi çıkarsa yolunun_önüne **yörükene** bi şiy_olcağ dçrsin. (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 52), ğavağtan **inēkeydn** ğıza demiş. sen ōle ğapğara ōmuşun demiş. (Gümülcine/Payamlar, B.T.G.A, 134), e haskere daullar tutulurdu, haskerler **gidērkeydn**. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 138), tam çay kārşıya **geçērkeydn** bi nārka patlamasın mı ōkūze. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 140), u ōrda bi su **çekēkeydn**, suvanımı şeyini dūrayıp, sālçasını bi güzel kavuruyus. (Gümülcine/Bıyıklıköy, B.T.G.A, 328), bubam bize **ekērkeydn** bubam_açardı misirkarıqlānı. üsTünü ōrtmē gene gömlek sabanı dērdiler_una. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 419), çiz **serikedin** u çiz sericilere bi sufra yemek azıllaniri. u yemekte de bu yırğalı tauğ oliri. u hemetlinin meşur yemē. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 242), şe miriyē bekarlıkta **gidērkedin** tē şimdi elli sekis sene orayā gitTim. (Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 339)

-dınan/ -dinen/ -dunan/ -dünen, -tınan/ -tinen/-tunan/ -tünen,-dien/-duan /-düen, -tien:

Doğu Trakya ağzında da kullanılan bu zarf-fiil yapısı **-ınca/-ince** zarf fiil ekinin işleviyle bölgede çok sık kullanılmaktadır. Zarf-fiil ekinin kurgusu hakkında **-dık/-duğ** yapılı sıfat-fiilin üzerine **ile+n** edatının getirilmesiyle **(-dığnan/-duğunan- -dğı ilen/ -duğ ilen)** oluştuğu tesbiti yapılabilir.

yel kestiridiler, mışka yazdırdılar. **nazarlândınan** okûrdular. nazar_ömuş deye gör sündürüdüler. (Gümülcine/Dolapçılar, B.T.G.A, 24), u üsüz **aladınan** ikinci namazlânı **kıldınan** yâmr yâyi. u kadar güzel bi şeyler olur. hic nası annatTıryım. (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 54), kalkıs yürim, aşamdan_ amuru tutim, ekmek yürim. ekmek **yurdunan**, yurdu çalkım, **çalkıdınan** gene gidim dama. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 56), pişmç **başladınan** dökiz istçse bübçr de kıuy, patlican kıuy. karışık istemeyen gene sade damat yemç yapârsın. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 72), bubam **öldinen** benim hâlâ bana hoca geldi de dedi, nası okuyalım dedi, hacıya da gitTi yâ buvam, haci nasıf_ ağa mı dëlim kabağ nasıf mı dëlim dedi. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 31), mesâ yapmış yapmış mârebesini bi de kim **yaralandinen düşdinen** rasgele u giden_ adam görmüş unu. bi de bağıyi u adam. e sen demiş fılanca dilmisin? demiş. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 35), undan sora ayaklârdık temizlërdik elde kayada çekërdik bulğuru. canmıs_ **istedinen** bulğur pişav pişiridik. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 39), yımirtadan meselâ bi yara **oldunan** meylem yapârdı, kavurudu esKi bi tavada. u yaraya u meylemi, yanar bi yerin kıoyârsın. (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 52), undan sora **kurudunan** gene tuplîz yunca gibi. sora adam pinî yuğarı şatalara, kıarı gene veriy, yërde çürümesin. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 58), e sulan ezërdik_ emen te yeşerillërdi, biraz da kireç **koydunan** emen arap gibice olûrdu işTe. (Gümülcine/Üntüren, B.T.G.A, 158), kû çöçükleri bizi **gördünen** on_ adım öte kaçârdık. düünnëmiz_ olurdu, düünnere kızlar sıralınırđı. (Gümülcine/Küçük Doğanca, B.T.G.A, 273), üçöğ hasT_ olup da **üsürdünen** gene şişe kıapârdilîr. üş dörT tâne üle şişeler_ olurdu tombul.unnara ısıtTırıp ısıtTırıp arkalâmıza umuzlâmıza kıapârdilîr. (Gümülcine/Domruköy, B.T.G.A, 443), hëpsi büjek döpdule büjek büyle büyle büjek. sôna **büyüdünen** gene tahâ çuuluyler. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 87), **kaynattınan** undan sora süzgeşten bi süzüyüsün. enden genë kıazana kıuyuyusun. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 153), diğöltaların **dikTinen** yağacıklânı, undan sönacımâ donnâmızın bacacıklânı büle hëp oya yapârdık, işlërdik_ unnarı. (Gümülcine/Üntüren, B.T.G.A, 161), undan sorâ u buydeyleri un_ üdüz, **üttünen** dirmen vârdı, dirmende su dirmeninde ütüz_ unnarı. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 153), kıurumağ hâline **geldien** bi ülurdu, kıalbırdan geçiridik, süzgünün_ içine dolduruduk. (Gümülcine/Üntüren, B.T.G.A, 160), akşam_ **olduan** hayvannar eve gelir. saba salırdık hep Te üle işTe kıızanım. (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 123), dedim_ e bulğarler güzel kıızları **gördüen** alırdılar. bizim kıomşunun kıatırın_ üsTüne kıomşunun kıatırını, kıızı kıomşunun kıızını da kıatırın_ üsTüne, hâyde balğana. (Gümülcine/Yuvacılı, B.T.G.A, 146), ben de alıyum_ ama aşâ **gittien** ben dedim fasulleleri bırağacım_ abla dedim. ben dedim. bırağacım_ ördâ aldı gene çuvalcına kıoydu unnarı. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 151)

-ınca/-unca zarf-fiil ekleri bölgede “**kadar**” edatıyla birlikte kullanıldığında yönelme halini düşürerek kıarşıma çıkmaktadır.

-ınca/-unca kıada(r), ğada(r), kıadan, kıadara :

bi de yımırtayı hic yâsız bi tavaya kıırlar unu **yanınca kıadar** kıavurlar kıara yanık_ olcağ. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 65), batüzlar **çıkınca kıadar**, né batoza vârdı ne bi şey. mektep dërsen, bayâca seneler geşTi mektep yoğtu zatan. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 67), işTe ördâ bora gene hayvancılığlan_ uraştık. yollar_ **açılınca ğadar** hep_ üle. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 68), bi sâtta ekmeklëmizi çıkarırdık. örtëriz, yımışar sôna tâze tâze **bayatlayınca kıadar** yërdik. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 220), yıkârdık dëy beş_ on kere yıkârdık, boyalı suyu **çıkınca kıadan** yıkârdık. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 401), kıaynam dërdi, kıoy bıçâ üsTüne dërdi, pıçağ beklesin_ unu, maşâ kıoyârdık. **kırkılanınca kıadara** u demir durudu. (Gümülcine/Sasallı, B.T.G.A, 432), ben **gelince kıadara** kıapama pişî. kıızannarı bi de duyurıym, bi yatırım_ unnarı. getirim bi tencere yemek, bi kıuyım_ unnara. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 57), ben né zaman gittim gene başladım tütün_ ekmë. buray_ aşâ **inince kıadar** ekërdim. (Gümülcine/Yalmlı, B.T.G.A, 296), bulğar geldi, bi kıapadılar bizi, bi tâ mektep görmedik. **düzeline kıadar** ep ferâce giydik, kıocaya gittik. bulğar aşâ yuğarı yetmiş_ âlti sene var, u zaman geldi. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 380), bubamın kıapısında da yattım üç_ ay tamam_ asta. kıızan dünyâya **gelince kıadara**. beş vakit namazında dëyë üle vërdi. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 383), tenekilçllen, güümñçllen heP bu işler yapıdık

bis. gene bu yaşımında da yapıdık_ ep râmetli kıocam **ölünce kıadan** ûraştık. (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 55)

2.2.7. i- Ek Fiili:

Batı Trakya Gümülcine ağzında i- ek fiili anlatılan, görülen ve şart çekiminin ünlü ile biten isim kök veya gövdelerine getirildiği durumlarda /y/ yardımcı ünsüzünü almaması genel bir kullanım özelliği olarak görünmektedir.

hep aç kaşıyınan yirdik, ifacık aç kaşıklar, uncâzâllen yirdik yemekleri, çorbaları çok da **tatlıdı**.

(Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 16), musacığ, hebülkü, eşekderē dörT beş kü çarılrđı. üretmenner hem **namasçıdı** hem üretmendı. (Gümülcine/Hacıören, B.T.G.A, 47), ben tüle **meraklıdı** çok, tuldü bizim zamânımızda. çok**meraklıdı** ama tül, tül dērlerdi geline. incecikti üle, beyaz **inedi**. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 61), haskerlik ben bubam_olmadına yanlılıdı yāni. gittim nākliyona haskerlik ben bubam_olmadına **yanlılıdı** yāni. gittim nākliyona. (Gümülcine/Yeniköy, B.T.G.A, 80), kıran çarılan yerlerde genşler_örtünürdü, memşurdu çok. hep_ine **oyasıdı** bunnar, satın yok. hep_el_emē nākışlar işTē üledi zamāna görē. (Gümülcine/Delinazköy, B.T.G.A, 90), dündārli küeveli māle **mālemiş**. dē beş_älti māle örda, beş_älti māle örda. (Gümülcine/Delinazköy, B.T.G.A, 90), esKiden_ışTe adetler_ülemiş, üle duyduğ büyüklēmizden, üle bildik, üle söledik. (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 173), bütün ū ĩsannar **kölemişler**_una, u adam hep_ĩsannarı çalıştırmış. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 418), heP bi **avladadı**ğhepsimiz. şaban_ağalar var dērdi, unnānīgābında dērdi bī sabākārşı çıkmış.. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 422), iki sınıv vārdı, birinciler, ikinciler, üçüncüler bi **sınıvıadı**. dördüncüler, beşinciler, āltıncılar bi **sınıvıadı**. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 441), u kıarı da çok zengin **kıarısımış**, pādışānın **kıarısımış** öbür kıardaş. ālmış her şeyleri, ördeleri de getirmiş kıarıya. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 441), yā unnān zamanı çok **kötüdü** işTe. ben dedim kıarı kızanım gelmecek. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 138)

Aynı kullanım görülen geçmiş zaman ve şarthikayebirleşik zaman çekimlerinde de karşımıza çıkmaktadır.

benim_üstümde **kaladı** davārlar. e bubam da hastāydı. (Gümülcine/Musacığ, B.T.G.A, 68), köprüyü **kıopardı**, u kıadar taşkınnıklar_olurdu. (Gümülcine/Aralıkburun, B.T.G.A, 77), yetmiş sekizde bizim küde kıızılāç künde çökyamurlar **yādı**. (Gümülcine/Kızılağaç, B.T.G.A, 171), bi şey **yapārsadı**, hepsimiz birtten kıostaqlarırdığ_üle. (Gümülcine/Yuvacılı, B.T.G.A, 146), şindi bu yasTın meseā yüzü **düzērsedin** alıylar, ama çirkinsedi, soluksadı almazdılar. (Gümülcine/Yuvacılı, B.T.G.A, 145), tam hedellezden vallā birñay mı ne **çıktıdı**, misir çapalamā başladıydığ. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 387)

3.Kelime Türleri

3.1.Zamirler

Kişi, gösterme, soru ve belirsizlik kavramları vererek varlıkların yerini tutan sözcükler⁸ olarak tanımlanan zamirler bölge ağzında şu şekilde ele alınabilir.

3.1.1.Şahıs Zamirleri

Bölge ağzında yazı dilinde kullanılan şahıs zamirleri kullanımları dışında bazı farklı kullanımlar da mevcuttur.Bunları şu şekilde maddeleyebiliriz:

Yönelme hāli eki birinci tekil ve ikinci tekil şahıs zahirinin üzerinde bazen zahirin ince ünlüsünü korur ve ince olarak kullanılır.Ayrıca aynı ek birinci tekil ve ikinci tekil şahıs zahirinin üzerinde bazen son ünsüzü düşürerek ünlü uzamasıyla karşımıza çıkar.Yine birinci tekil şahıs zahirini üzerinde kullanılan ilgi ekinin birinci tekil şahıs üzerindeki son ünsüzü düşürerek meydana getirdiği hece kaynaşmasına da rastlanmıştır.

ārkađaş toplandıā şindi ben **sene** mabbet_uyduramam sen başkasına mabbet_uydurusun. (Gümülcine/Hacıören, B.T.G.A, 49), tāvsiyan_apı vērdi **bene** necāti doğtur kıoca necāti, baş_ārsı yapī bana. geberīm baş_ārasından, vallā üle. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 62), sen **bābeni** de yīcēdin dedin. ben de **sā** undan çekTirdim bu çileyi demiş. undan sora kırk gün kırk gice düün yapımışler. (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 18), büle hem **bēm** ninem doğurdu hem de anam da doğurdu. kilim doğurdular, çārşaf doğurdular

Bölge ağzında birinci çoğul kişi kullanımlarında **-s < -z** değışimi sıkça rastlanan bir kullanımdır. Yine Anadolu ağzlarında da çok yoğun olarak karşılaştığımız üçüncü tekil ve çokluk şahıslardaki **u < o** değışimi bölgede de çok sıklıkla rastladığımız bir ses hadisesidir.

bāzları gene yazıyalar_oklālan yufka gibi. **bis** sıvıcığ hamır kıarıyız, taşın_üstüne döküyez. (Gümülcine/Taşkınlar, B.T.G.A, 373), **bis** atmışın kıurāsıyız, **bis**önceden bi kıānun çıktı, para ödettiler bize. atmj biri hemen tuttu hasker, bizi tutmadı. (Gümülcine/Satiköy, B.T.G.A, 376), bi dā ali osman, can_ali osman şindi unnar kıūrnās çıkmış, bi yasta yapıylar kendilerini, **bis** astāyis işleyemēyces. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 393), kıaynatTırdığ sālça yapārdığkızanım. **bis** satın_almazdığ_eveli kızanım şindi satınnar şindi. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 29), zülümneri **bis** çekmedik, büyüklemiş çekmiş, annelçemis bubalāmıs. bulğar kıtlıkları, andart kıtlıkları. **bis** gōmedik_üle şey. **tā** rāt yaşacādım, annelçm görmeçdi üle. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 41), ben kötülük yapārsam **u** da bana kötülük yapar. eh beriket vçrsin ī. ben dedim ya ben nasısam **unnār** da bana göre üle davranī, ī davranī. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 41), dirmende gidıylar bütün gün bekliyer. seninkisini mi düysün **ununkisini** mi düysün sıraya beklerdılar. **u** da üşür alırdı **undan**. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 84), gene **unnar** gelirken gene u çamırda durmuş şindi. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 96), yakın_ōsa ben de gitçem bir soru sorcam **unnara** başka

⁸ Zeynep Korkmaz, (2003): *Türkiye Türkçesi Grameri(Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara: s.397

sormaycam. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 96), sōna bizim motoru aldılar, kāt daatçaz deye gēldiler_ **unlar** gene undan so almasınnar mı. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 138), bi de çıkı **unu** u āşam öldürīler_ işTe orda. undan sorā u dirmen ülecene bitin şindi yerinde bi taşçāzı kalmış. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 139), başını tararmış_ ep, esādan_ ama. **u** gene perimiş_ erāle. **unu** ninemyin görmüşler demek_ üle. (Gümülcine/Gebecili, B.T.G.A, 341)

3.1.2. İşaret Zamirleri

Batı Trakya Gümülcine ağzında ‘**bura**’ zamirinin **o**, **a** < **u** değişimiyle kullanılan şekillerine, **o ve ora** zamirlerinin ise **u** < **o** değişimiyle kullanılan şekillerine çok sıklıkla rastlanmıştır.

bi de **boralāna** yıldız koyārdılar eski gelinēn. telli çiçeklen yapārdılar. (Gümülcine/Gebecili, B.T.G.A, 341), bu kūde dōdum, **boraya** da kūn_ içine gelin gēldim. ā hemen_ işte gōrdük biribirimizteōle. (Gümülcine/Balafar, B.T.G.A, 343), bu çürürdü bu **bara** umuzunda çürürdü. inān ki çürürdü. yoķ ruba, ēy köy_ uzaķtı. (Gümülcine/Yalmlı, B.T.G.A, 295), ben gene āç, uyuyum genē. **borayā** geldik, bu evleri hēp kayalan anam taşımış. (Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 338), çiflik **borası** tālelikmij zamannan, boşmuş bu yerler. hiç_ ev yoķmuş, **borası** çiflik. bi beyinmiş, o da kurcalıdanmış meselā duydūmuza göre. (Gümülcine/Çiftlik, B.T.G.A, 351), bubası dēmiş fatmecie sen kızım dēmiş **boracıķta** otu ! dēmiş bu ācın dibinde ben **bordabī** ki odun keşçem. (Gümülcine/Demirbeyli, B.T.G.A, 356), bi de yirmik_ elvası bizim **bora** mēşur. k̄azelen_ elvası dēler bizim **bōrda**. yāyı koyuyasın, içine yirmikoyuyasın, kavurayasın_ unu. (Gümülcine/Taşkınlr, B.T.G.A, 373), biz_ ep hacı bezlēnen. bitti **unnar**_ artıķ, bizim yoķ bōrda. batırdılar bütün_ ādetleri şindi. batırmacāsın_ **unnarı** işte. (Gümülcine/Taşkınlr, B.T.G.A, 374), unnā hazıllanmış_ **urda** annaşıķ, annaşıķmış_ unnar. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 385), u kaçarcıklar_ **urda** ālar, bārır, benim bi inecim vār, unu āldınız, ālmayın deyē. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 388), bilmim **urdaķı** u öküz_ arabalānı nası topladılar. sōna bizim geşTimiz yerde koça tanġı havaya uçürdü. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 141), hemetliye gēldik **urdan** gene öbür yoldan, indik çayırlara, **urdan** gittik hemetliyē. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 386), **unun**_ için bize dēdi bıraktılār dēdi u zaman almannār. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 395), bi de kaçacıķkoymuş kaçānalıķ_ **unun** yanına. uyūrķan bırāmış_ unu bubası. (Gümülcine/Ortakışla, B.T.G.A, 404)

3.1.2. Belirsizlik Zamirleri

Yazı dilinde kullanılan belirsizlik zamirleri yanında çeşitli ses hadiseleriyle dönüşmüş belirsizlik zamirlerine de rastlanmıştır.

sōna bulmuşlar annemilen süylemişler bi tāne tenekinin_ altında tahā **başķajī** urda hayvan yoķmuş. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 89), içerde **epsicē** kapalı, kimse çıkamadı kıra. şin gēldiler_ ama nēçin gēldiler ? (Gümülcine/Aralıķburun, B.T.G.A, 148), bütün **epicini** indirdi aşā. unnarı uvayā işte, gümürçüne ösun, şepçıda ösun dēmek. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 391), orda **erkiş** oturu āçlān_ āltına u simitleri yir, sallancaķta sallanırıs. (Gümülcine/Sofular, B.T.G.A, 415), **birsī** u andartlarā bi k̄āve vērmiş. sen demij bana filān yerde bi k̄āve vērdir... (Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 246), sōra **ötekinsi** günü çıkarıdık uncāzları, bi k̄iscās_ otutturuduķ bülē çıkarıdı şey, üsücükleri çıkarıdı. (Gümülcine/Kızılağaç, B.T.G.A, 170), bulġar bēki on kere gelmij borē **bāz** kere demek keskin gelmiş, **bās** kere yavaj gelmiş. (Gümülcine/Büyük Sirkeli, B.T.G.A, 44)

3.1.3. Soru Zamirleri

Bölge ağzında ‘**ne**’ soru zamirinin ‘**ni**’ şeklinde kullanılan **i** < **e** değişimine uğramış çok fazla örneği mevcuttur. Yine ‘**ne**’ soru zamiriyle kalınlaşmaya uğrayan fiillerin oluşturduğu soru zamirlerine sıkça rastlanmaktadır.

ni gümülcine bilirdiķ, **ni** şapçyı bilirdiķni türkiya duyārdiķ. annemilan k̄unuşurdular türkiyā varmış, kimse bilmey u zamanda. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 82), bi hafta hiç_ ekmek. büyle **ni** yerdik, pılaf ē şey i ta□hana, sona gidērdi bubam ajadan satārdı bi keçi yüz dirahimi, bi keçi dirahimi yapārdı. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 84), sōra çuķurcuķ_ oynārdiķ bülē **ni** diyeler_ una? büle atārsın topu da çuķura düşer. t_ öle oynārdiķ. (Gümülcine/Kargılı Sarıca, B.T.G.A, 334), eveli üledi. inēylenkuyu k̄azārdım, **ni** vārsa yapārdım. sōna kendama işlērdiler çok makinēyle. diķōlta bize k̄adan poliyesā. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 382), çücūnnen dünūyer, **ni** unutmuşlar da almā da gelecekķan gelmediler. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 392), **ni** çekmedik bōrda biz, bu yunan gevuru né hınzır gevur bu. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 396), kızanın_ oldunan_ işte iç kırıķgün gündüs **nāpçan** işin var, gücün var. (Gümülcine/Sasallı, B.T.G.A, 432), üle ama deymēzdim şin dēcekler dedim gelin fena baķ. tā şinden sıryı dikti. nası ösa ösun dedim. kızanım **nāpeyim**. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 61), bi sāt iki sāt sora baķarız tutulmuş, üsTüne_ su durmuş. şindi **nāpçīs**? atarız şeylere māsus şey vardı büle. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 61), undan sora gēlmij bi gün k̄ardaşı. **nōliy**? demiş. nāpim mār k̄ardaş demij, yavaş yavaş ascıķ başladılar_ ürenmē. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 266), gittik_ orēy sabālaym āngāreyē. ā e şin **nōlcāmış** orda durun baķam, durun baķam. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 385)

3.1.4.Dönüşlülük Zamiri

Yazı dilinde kullanılan ‘**kendi**’ dönüşlülük zamirinin yanında, zamirin gövdesinde bulunan ünsüzün düşmesi ve ünlü uzamasına bağlı ‘**kēni**’ kullanımı da oldukça yaygındır.

ben alırdım, **kēni** kendimi cizērdim ben. bacāmı cizērdim. ben geçen gün çok başım_andı tāvsıyanım çıkmış. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 61), misir ē unnarı **kēnimiz** büle şişlen soyuP soyuP, başakları kurutTurudu büle. gene gündendi gibi unnar da uvalanırdı. (Gümülcine/Kalfa, B.T.G.A, 164), sōna **kēnin** dayancā gādār atıysın turşunun_çine karıştırıysın. üle karışık yapıysın. sōna atız_unnarı turşunun domatalar_çine dökiz. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 71), zaten ben **kēnime** benzettim, dedim bu bi kere. bağıyız ōsman_useyin yazı başında. ifaçık büle, sada kıfa resimci. bezettim zata **kēnime**. (Gümülcine/Yeniköy, B.T.G.A, 80), evlilik nāsı uldu? bağı şindi gelinner ē **kēni** hānelerde tuplanırdılar kızlar. sōna çüjük_evinden gene yullārdılar bi at. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 82), amā bunnar_epsi dil hane bunar **kēni** hecalından_öldü deye ya da avcılar hurdu deye bunu. bunnar_epsi zeillendi bunar. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 104)

3.2.Sıfatlar

İsimlerin renklerini, biçimlerini, durumlarını, yerlerini, sayılarını belirten sözcükler⁹ şeklinde tanımladığımız sıfatların bölgedeki özgün kullanımlarını şu şekilde açıkladık.

3.2.1.İşaret Sıfatları

Bölge ağızında işaret sıfatı olarak kullanılan ‘**o**’ işaret zamirinde olduğu gibi çok yoğun olarak ‘**u**’ şeklinde kullanılmaktadır.

u müsülmanlıklā nerēgitti ? **u** türklē? şindi kızlar bī salıylar kışçāzlarını, kızlar nizān canı istēse gice **u** zān gelī evine. **u** ana buba siz kızlānıza néye tērbıye veremiyosunus? ni çöcüklerle bi kıumanda verilīy ni kızlara kıumanda verilīy yā.(Gümülcine/Arabacıköy, B.T.G.A, 106), esKiden çingene bağıardı, **u** çingene yapardı **u** nalları. te unnarı nallayıp yılmasın_üle samannarı düēerken. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 205), ē amā çok çile çekildik yāv **u** bulgallardan aman_aman. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 324),**u** diğortalān yağaları oyalanır. **u**ğoca donnar, undan sora aşālar süslenir, sürmelenir, dikilir. **u**ğuşaklar **u**ğayışlar. tentene örülürdü, yorğan, döşek, yasTık, şilte. üle şeyler yapılırdı çoğuna. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 324), **u** mantı, yufkayı yazardı anam bülekulak_ kulak_kulak_kulak mıska gibi keser_unnarı anam. (Gümülcine/Bekirköy, B.T.G.A, 411)

bu işaret sıfatıyla “**gün**” kelimesinin birleşmesi sonucu içinde bulunduğumuz zamanı anlatan zaman zarfı oluşturan örnekler de vardır.

tekēlek yapıyī, kendin yircek_olanı evde kendin ĩridin. **büyüne büyü**n biz tekēlek biz yīriris. (Gümülcine/Kargılı Sarıca, B.T.G.A, 333), **büyün** sana geççek, yārn bana geççek. undan sōra araba dōlsu ekinner_eve gelirdi. kıumbinalardan_önce hārman düvērdik. (Gümülcine/Kargılı Sarıca, B.T.G.A, 333)

3.2.2.Sayı Sıfatları

Bölge ağızında sıra sayı sıfatı yapma eki olan **-ıncı /-uncu** eki nadiren **-ıncısı/-uncusu** şeklinde kullanılmaktadır.

kıayrı **u** gitTineyn cenāze **u** sātte okī gidī. şindi kıayrı **yedıncısı** gicē ayrı toplanısın istedīn kıadar. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 267)

3.2.3.Soru Sıfatları

Yazı dilinde kullanılan soru sıfatlarının yanında, bu soru sıfatlarının çeşitli ses hadiseleriyle dönüşmüş kullanımlarına da çok sık rastlanmaktadır.

kaş <kaç:

kaş tüllü, bim bir çışit tūm var şindi. eveli verilēdi bi tūm ifārlacığ_olurdu yaprā, gelen de tutardı unu. (Gümülcine/Satiköy, B.T.G.A, 378), né sana benzemīri zata **u** dedi. sen niten senin_olacak dedi. sanki üle öldü kıızanım né çektik, **kaş tüllü** gördük. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 151), bazı āşam **kaş sene** şindi boşam dünürcü gelī. sen kime mināsıp görüsen deyim ben. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 156), heP mācır **kaş sene** gēldi unnār da. ōrdan kaçmışlar, buradan kaçmışlar, buradan kaçmışlar andārTlıқта. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 151)

ne kıadara/ ne kıada/ ni kıadar/ ni kıadan < ne kıadar:

uşlānı gene fırına. **u** né kıadara pırnal yağıçānı bubam gene annārdılar. (Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 418), bütün duvālār **ne kıada** da dikik_ēlpisēn. vārsa. üstüne dōrt köşeli mendiller, te üle sērdik saçağlara kıadar. (Gümülcine/Kalfa, B.T.G.A, 166), zarar_oldu hemde **ni kıadan**. e te bizim aneminkilen_ikimizin duvarı yıkıldı. kimisinin_anı apidik içēlere su dōldü bizim. (Gümülcine/Koyundere, B.T.G.A, 225), **ni kıadan** insan yidi unnar ō. né kıadar māl, **u** andārtlar. bōrda çekmedīmis kıālmadı unnārdan. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 392), bej vakit namaz kıalınırdı. ramazannarda oruş tutulurdu, **ni kıadar** sıcā da gelse o zaman_çin orağlardan gelinirdi.

⁹ Tahsin Banguoğlu, (1974): *Türkçenin Grameri*, Baha Matbaası, İstanbul: s.341

(Gümülcine/Domruköy, B.T.G.A, 445), şindi qalın_ince **ni kadar** sen qaralısın demek tavayı kendine qadara. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 58), o unnar gürseler kim **ni kadar** gülcekleler_o kızanın qafası suyulcaq. sayılı kişide hacı bez vardı, u da heP durürdu kenarda. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 204)

hankı < hangi:

undan sora gidërdik yüsükleri çıkarmā. üsükleri şindi māni atiyler, **hankı küye** gitçen? biri soqûy_elini. (Gümülcine/Basırılıköy, B.T.G.A, 237), birë birë yüsük çıkarılar kime **hankı māni** çıkarsa u isana sen yüsünü biliysin āy ben sevinirdik. bana bu çıqmj , bu māni benim deye üle olurdu. (Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 250), üle yapā□dık, sabāqaktıqTan sora, **hankı küyde** çıkcaq? dolapçılar, dorasannar, hacıkū, qozlukū, qurcalı, şapçı nırde çıkarsaydı, kısmet örda çikiye diyërdik, orā evlenices diyërdik. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 437), kim yöqlun deye hërkez heycannı olüy şindi kim nërde yöqlusu. **hankı kızın** yöqlususāydı işTe çarıdılar türkū. (Gümülcine/Kızılağaç, B.T.G.A, 170)

nası < nasıl:

ayşamā kadar bily mısın **nası yamur** yādı. gör_gör_gör u seller allahım. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 86), üzüm **nası tatlı**, u da tatlı, unun da şırası çıkārd_ışTe, unu da qaynatTırılırdı üle. (Gümülcine/Karacalköy, B.T.G.A, 128), **nası çileli** gittik bordan? te görsen biz, **nası çileli** gittik? o kızannarı aldık, birë kızan gıcāmıza. rāmetli ingeme dedim. inge dedim ben dedim hasanı götürecim dedim. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 150), şindi sizin **nası ceýran fınnar** qapaqlı, bizinkiler gene üledı. yā fırın_unnar fırın bize. yekmā daunda pişirirdık. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 200)

3.2.4.Belirsizlik Sıfatları

Bölge ağzında yazı dilinde kullanılan belirsizlik sıfatlarının yanında, bu sıfatlarının çeşitli ses hadiseleriyle dönüşmüş kullanımlarına da rastlanır.

as < az:

popatye unnā **as sulan** oluyu hani dullēn tıflāni atārsın diplēne olur. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 64), ne bulursaydı yā bi şişejik bi **as şekercik** hāydi git balkana. sabāhTan aqşama qadara getir gütür, quyunmuş, keçmiş. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 88), nufut qāvesinnen **as qāveyi** qarştırdı anam, gelen giden qomşuya kendileri içërdi. kızlar qāve içmēzdi u zaman. ayıptı, qara olur kızlar dërdiler. (Gümülcine/Bekirköy, B.T.G.A, 408)

biras/ biras < biraz:

getirdiler_urda kesTi **biras_odun**, adi figi! saldılar. demek bunu yapārdılar mı yapārdılar. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 105), hunnarı tencireye başTan pişiriyis, tuz_atiyis. **biras yā** koyiyis çok tus koyiyis. (Gümülcine/Hebilköy, B.T.G.A, 108), büle qaqlmalık dëyler_unā şeydërdi. qoyardı **biras pamuk**, üstüne bi şey qaqlardı büle tutuşturudu unu, alırdı. (Gümülcine/Satiköy, B.T.G.A, 378)

übür, ötekinsi/ üteki/ öte < öbür, öteki:

büyle yapārdılar sōna yarın_ayşem suyiiler **übür gün_ayşem** başqa yerde suyiiler misir. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 84), buray da bi vër, bi tarafını üklettik mi, bāladık mı **übür tarafına** geçeriz. qatır tepijirse yıkılırdı gene. (Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 194), sōra **ötekinsi günü** çıkarıdık uncāzları, bi kıscās_otutturduğ büle çıkardı şey, üsücükleri çıkardı. (Gümülcine/Kızılağaç, B.T.G.A, 170), qavuriz büle.qavurduqTan sorā dökiz **üteki domatayı** da içine. pişmç başladınan dökiz istçse bübçer de quy, patlican quy. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 72), gitmiş **öte gazan** da yimiş, tērs qapamış, gelmiş. gene kim çarımış seni? demişler. ablam böbē olmuş da at qoymā çarımış demiş. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 72), ā idellezi de yaparız. benim bora bû ben de şapçılıym_ama **öte māledenim**. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 180)

bitin< bütün:

örda **bitin gece** durudu gülün_altında. sabālayn herkes toplāşır. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 285), sabā oldunān gidërdik, **bitin küynün_elleni** öpüp qapı qapı şeker toplārdık. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 437), sōna toplārdı üretmen biziqoca cāmiyē, **bitin cemāt** toplanırdı, oqûrduq duālarī. (Gümülcine/Hacıören, B.T.G.A, 47), bu māleye geldinen **bitin bu mālenin genşleri** toplanırdı evliken bilem. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 180), çizler şindi **bitin bu evlën_içi** gızan çizleri serilirdi görümnük. **bitin_evlën_içine**, ta õmassa dışālara bile serilirdi çok_olanı. (Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 180)

azcık/ acık/acıq< azıcık:

bize de bereket vërsin pek_aqlıclık verī, pek_ürettirī. pek_ıqarıclık. **azcık böydan** da kışac_ama aqlı da biras çokcā. (Gümülcine/Demirbeyli, B.T.G.A, 355), içine **acık kırmızı büber** qoyāler. souqlūnu ālsın senin_ārқandan dëye. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 402), yācaz gezdiriyim_üsTünde, **acıq kekik_ekeleyim** bāzi kere āzcıqqarabüber de ekiliy, hani pırāsannın qokusunu basTırsın deye. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 63)

3.3.Zarflar

Fiilleri çeşitli yönlerden niteleyen kelimeler¹⁰ şeklinde tanımlanan zarfların bölge ağzına özgün kullanımları şu şekilde açıklanabilir.

3.3.1.Yer-yön Zarfları

Bölge ağzında yazı dilinde kullanılan ve fiilin yönünü belirten zarflar¹¹ olarak tanıdığımız yer-yön zarflarının yanında çeşitli ses hadiseleriyle dönüşen yapılar da çok yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

undan sora bizi aşā, undan sora çıktık gene **burē**. kimse kalmadı, kimse kalmadı, hic kalmadı. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 150), biz **burēy** gelmeden unnar da türküyede duramamışlar. gēldiler gēldiler, İdi rātımız. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 150), tellē uzun taqıq, kınalār gelinnēde **burāy** gadā kınalār. (Gümülcine/Payamdere, B.T.G.A, 283), bu çürürdü bu **bara** umuzunda çürürdü. inān ki çürürdü. yoq ruba, ēy köy_uzaqtı. (Gümülcine/Yalımlı, B.T.G.A, 295), anası **bare** kocaya gēlmiş. buva ibrāim kalmış_adı. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 32), **barda** dur demiş, ben şimdi daulları zumaları alcām demiş. aber vercem_eve demiş. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 32), kılabalık_ama çokkılabalık, **borası** çokkılabalıktı. indik_işTe sanki cuma sabāsi.. (Gümülcine/Kırvakfıköy, B.T.G.A, 185), arap mıstafalān haremindedi u aç **uraya** pinēmiş āşam_öldünen u İtiyar dedecik pindirimiş_unu. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 34), bulgar_ördadı. emen girmişler_İçere bakılları, tencirelerī...(Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 383), meselā bi nūsa kırkılanmadan **dışara** tuvaletē bi yere suya bebēn çamaşırını bi şeyni almā ezandan sōna çıkmazdı. (Gümülcine/Domruköy, B.T.G.A, 443)

3.3.2.Zaman Zarfları

Bölge ağzında Anadolu ağızlarında da sıkça karşılaştığımız Arapça ‘gayr’ kelimesinden gelen “**artık, bundan sonra**” anlamında kullanılan zarfın aşağıdaki örnekleri yoğun bir şekilde kullanılmaktadır:

qay/ qayı/qayın/ qayıqın/ qayrı/ qayri/ qayrı/ qayriq/ qayrim/ qayriqın/ qayrikin/ qayrı/ qayriqın:

İlākin kocam girdi **qay** u da benim gibi atmij doqız yaşına undan_öte satTı koynnarı. (Gümülcine/Bulatköy, B.T.G.A, 40), mahallāmızı çıkarıdık sallanırdık bitērdi ikindiden sōna **qayı** dādārdık. (Gümülcine/Çepelli, B.T.G.A, 54), undan sorā duyuyus **qayın** yunāstan düzelīy. bulgaller gitti bulgariyā. (Gümülcine/Dündarlı, B.T.G.A, 98), tavşan hurmuş, onun derisini gērdiler gērdiler, **qayıqın** incecik yaptılar_unu. (Gümülcine/Karagözü, B.T.G.A, 421), sōna gitmiş vāmişler **qayrim**. demiş şimdi pādışānın çöcū ama bi qas kulubası gibi yer, odacıq orasını hazırlayın bize demiş, orey getirmij gelini, pādışānın kızını. sōna işTe yatmışlar, qālkmişler, **qayrı** pādışānın çöcün düünü olcek demiş. (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 18), ben dedim **qayri** kızanım gelmēcek. artıqın nē şeyler, nē mekdup gelī nē mekdup gidī. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 138), şimdi **qayrikin** tarterlēlen gidiyler herkes. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 154), kırklandıq **qayri** böyücek **qayri**, yullanīyi büyüme. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 208), padişā demiş **qayı** gızı etmiş **qayriqın**, vaqti gelmiş **qayrı** vercek kızını. İ ama demij bitin demiş künün çöcükleri demij bōrdan geçek demij. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 96), benim de hayrım_ōlsun, yaşlandıq **qayrı**. tatlılar bi güzel baklavalar ō kıtır kıtır şeyle tatlılar. (Gümülcine/Yalanca, B.T.G.A, 316), yıkanırdın_undan sora kırklandı derdin **qayriqın**. çöcüklere kırklandı deye u gün anası da qaşlanırdı. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 94)

3.3.3.Azlık-çokluk Zarfları

as < az:

ērkes yarısı türkiyede yarısı alamanya da. bōrdaaşqaldık, genş yoq. bük kūdū, bitti. (Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 94), urda pişka derede yandılar_evler bütün gün_evler. **as** qaldı kızan da şey yancādı. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 86), as tā gitmişler bi kırık bi taraq. veran hep_u boqluqlārdan. unu da āldırmiş kıza, kıs toplamış. (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 17)

azcık/ acık/ācık< azıcık:

yā doqūrқан beyāzdan **azcık** yapıysun yapıysun sora qaradan gene beyāzdan üle güzel_olur. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 203), ayaklarınnan, yıkar bacacıqlānı **acık** temişçe, kimi cizme filān giyērdiler, İlaylon giyērdiler. (Gümülcine/Karacalköy, B.T.G.A, 127), pul bübercī ekeylem **ācık**acı seven_olursa üle yapıym, çok da güzel oliyi. ō börek gibi oluyi, çok güzel oluy. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 63)

biras/ biraz/biras/birez/bires < biraz:

biras fırında ısıtırtıp, unnarı qurutturup, yāvut Ta güneşte qurutturup üle. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 254), qapları da çok sert olmasın deye **biras** ıslatTırdık. undan sōna mendil koyārdık. (Gümülcine/Sarancına, B.T.G.A, 303), un düzeni **birez** çabıq çekiye kendinī. qurutmadan doldurmāssın üle. (Gümülcine/Taşkınlar, B.T.G.A, 373), bizim kū **biraz** sıqtılar demek, yoq tarla, mülk yoqtu bizde, bizim künün şeyinde tarla yoq. (Gümülcine/Satıköy, B.T.G.A, 378)

¹⁰ Muhittin Bilgin, (2002): *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: s.262

¹¹ Bilgin, 2002: 265

3.3.4.Durum Zarfları

böle/böle/büyle/büle/bülem,bülece/bülecene/bülecenek/ bülenek< böyle, böylece:

sōna büydayı bişTikden sona **böle** susam bile ekērdi vuvam. (Gümülcine/Kalfa, B.T.G.A, 163), fir dolanasıya oturuz etrāfinā, ya tantel örcēz yā işleme yapçiz. çizlēmiz de **böle** tamamnārdık. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 218), kızlar çüyükler ara sıra atıyer silā_ama gör dān dān beygir de **büyle** atly. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 82), sona **büle**karıkkarık yapārdılar. bi da **büyle** don dikedılar. başkā yoktu. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 84), pārcaya **bülembüle** sarıdılar bi şey de **büle** sürüdüler_ama bilmim. gene āsçık gelinneri pembeleştiridiler. (Gümülcine/Gebecili, B.T.G.A, 341), unnar piştikten sōna unnarı **bülece bülece** bükleniz büle kısa kısa kesiz, diziz tepsiyē. (Gümülcine/Balafar, B.T.G.A, 345), unu tereyāyı koyārdiler **bülecenek**, bi de sütlerden_anam rāmetli

fōtmaç yapar, doldurudu çölmeklere. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 399), çarğı **bülecene** hurcan_ik ĩ mi? **büle büle, büle** hurcan. ē alysan kan, kan_alırsan. **bülecene** hurcan. sōna gene **büle** yā sōna gene çevircen_unu, **büle** yannamasına hurcan. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 61), çellik_oynārdık. çelliK gene bi uzun sopā, bi de küçücük çelik iki tarafı **bülenek, büle** bī hurdu mu gidērdi. (Gümülcine/Küçük Sirkeli, B.T.G.A, 281)

öle/öle/üyle/ üle, ülece/ölecenek/ülecene/ülecenek <öyle, öylece :

āy **öle** dērken kızım bi silā patladı m. evvā dedim hemen büle, bu qarının_ıç_aklı yoK dedim. (Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 192), yan_ayaK gittim var, yoK potinner. **öle** gidīysin balKana yan_ayaK, né potin né bişey. (Gümülcine/Yalmlı, B.T.G.A, 297), hepsimis annaşırdık_işde **ölecenek**, heP berāberkāveler_içeris, çārşıya gideris...(Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 137), ēh be sankin_işler_üyle çöcüm. bis çöK gördük. biz buba hic bilmis, kırk sekizdē divānē gitti. nā baKkaybeldi be yāv_ışte...(Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 338), hiç **üle** yoKtu u zaman. bizim zamanımızda **üyle** yoKtu. heP böyledilar kızlar. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 84), İyce qarannıK basmış kaykın bi meşenin kökçēzine vērmiş belini, **ülece** ālārmış. (Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 427),**ülecene** yavāş yavaş sālārdık kendi geçimimizi. (Gümülcine/Örpek, B.T.G.A, 277), bi tasçāz, banyo tası unun yanına, üle olūy yā. **ülecenek**_olur da. (Gümülcine/Yalanca, B.T.G.A, 315)

şüle< şöyle:

ben demiş bunnara sūlicem **şüle** yaptın büle yaptın. gitmiş çöcüklen yānna...(Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 246)

3.4.Edatlar

Tek başlarına anlamı olmayan, cümle içinde yanyana geldiği kelimeyle anlam ilgisi kuran sözcüklere edat denir. Arapça bir kelime olan edat “alet” ve “vasıta” demektir.¹² Bu bölümde bölge ağzında yazı dilinde kullanılan edatlar dışında değişiklik geçirmiş bazı yapıları ele alacağız.

3.4.1.Seslenme Edatları

yav,yāv, beyav,beyāv:

ēy ileri ne geçirdik ne geçirdik **be yāv**. he iki sāt razbensa dedimmiş yā gidiz_orayā domuzlardan kırtaramayis ticāreti demek ki misir_ekērdik yā. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 104), yā yunan haskerlēnden rādımız yoKtu **be yāv**. u görünen şey bilinen şeydi yā. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 105), ē amā çok çile çekildik **yāv** u bulgallardan aman_aman. ondan sorā işlettirirdik demek, bulgar bōrda yol demek, ben hatırlıyım demek_unū. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 324), né çile vārdı be ö, né çile çektik **be yav**. eveli şirepenede yapārdık_ekmekleri şirepene. macurlukta hateşi şirepenede pişiriler. (Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 195)

adi/aydı/ ayde/ aydi/āyde/ hadi/ hade/haydi/ hayde /hadin/ hadiyin/ hadiyin/ haydin< haydi:

hadi dedilē inelim_aşā, maKıfta yer baKmışlar_ōrda, yeyle vārmış. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 150), ē nēyse **hade** mādeme beni münāsib görmüşünüz demek, **hayde** size deKırmayım be yāv. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 326), **hadin** baKam Kalkın şindi. aşā uzun_oluā, āyşam namazı oldu uzun_olua gittik. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 385), bulmuş_onu, **hadiyin** dedi, gelin dedi, bulmuş bizim hocayī. (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 386), canevar, tīlki, sānsar toplanmışler, **hadiyn** demişler keşKek pişirelim demişler. (Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 119), ükleniz_u tuprā küye **haydin** bayrama çırpçāz. yerleri gene kırmızı toprak vārdı. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 204), ardıc balKana **haydin** ardıc getirces, hateş yaKcaz. giyiniz paltalārlan tūplayıp geliyiz kızlar. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 211), bizim zamanımızda hıdıllez_olūrdı. ferācelēmizi giyip **aydi** gidērdik. bük_āçlar var küyün şeyinde. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 266), örtēriz saçaKlān_altlāni, alırsız birē sopa, **hayde** bıKam misir dūmē. (Gümülcine/Sınırdere, B.T.G.A, 306), bi kızan koşturūyler, kesiler, paracık veriyisin_ışte kızana. **Adi** koşa koşa yürüsün dēysin. (Gümülcine/Tuscuköy, B.T.G.A, 364), getirdiler_urda kesTi biras_odun, **adi** figi! saldılar. demek bunu yapārdılar mı yapārdılar. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 105), bi patişānın çöcū vārmış, gızları biyenmezmiş hiç. **adi**

¹² Necmettin Hacıeminoğlu, (1992): *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul: s.5

demışler, bul bi ğız da evlen, istemezmiş. (Gümülcine/Payamlar, B.T.G.A, 133), yok taftôta, topladılar_unu **aydi** kışlalara getirdiler. keçiler tallelerde, ekinlerde yâ. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 104), udunnarı üklettirip **ayde** başam sirkeliye saman aramâ. gidêrsin sirkêlde çuvâllan buluyesin gene getireyesin hayvannarı beslemê. (Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 195), **aydi** gidîsin târlaya gübre götürüs. ama er şeyimiz de vârdı o zaman_işte, ekîsin_olıy her şey. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 239), undan sôra üyiz_unû, **ayde** şalbırdan taranâ. yurtlan yurîysin, işi maya kuyûtsun **ayde**. miz gibi tarana. (Gümülcine/Çiftlik, B.T.G.A, 352)

mâ/mar/ mâr/ mari/ mare/ marê:

bêkim kör barsaş bi şey_ama demek inâşlar_üledi. ü pek şarnı âriy ây **mari** dur su ısıttıram, du **mâ** taş_ısıttıralım, koyalım üle. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 270), doPdulu doPdulu küçükTü zâten cemi u zaman. **mâ** şindi genişletirdi. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 86), yok be kızanım, **mari**kızanım hem kıtlık var, hêr şeyi alıllardı yâ. bizim büle şomşu vârdı nınecek. endama gêmîř...(Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 383), geliken demışlerdi **mari** emnê, êltine vêrgi götürüymüsün? hâ vêrmedim_e tâ una görümnük mü vêrcem? (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 383), sêmîřler_eşê aman né güzel, bunun_anası nêrde **mar** bunun_anası nêrde? mezâlîn yana geldînen eşek sıpası kaybelmiş. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 403), yörüyün **mari** deveci kıarsına gidelim! bi kısım veridi şarı doldurur. ötekiler püskeci soşâller_emen büle püskeciklen veriler. (Gümülcine/Aşağıköy, B.T.G.A, 424), ondan sora kızanım bizi bıraktı şindi, **mar** ablâ dedim, néy_öle yapıysın? **mar**_ablacim néy_öle yapıysın? ben nêler çekTim...(Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 57), **mari** hiç_aşıl yok mu sende dedi. **mari** yenge dedim, ê gêldiniz ekmek yimê, îsan bi kere başar kapıdan dedim. (Gümülcine/Demirciler, B.T.G.A, 113), bıraktım_örda âldı gene çuvalcına koydu unnarı. bi çuval **marê marê** çile dünyası **mare** kızanım. yatın burda dîyler gitmeyin dîyler. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 151), bi oca gelîrdi örda ben ifaktım_o zaman. **Mâr** çok_uşumadım bulġâr geldi, şarıştırdı bizi. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 239), i **mâr** kıardaş nas büle bizde de var hij konuşmîyler_e demış. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 266), anam â **mâr** bu tauşlar ne zaman girmij_ıçeri. anam_âlî bi sopa dürtî, cık yapı piliç. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 403)

bire/ bireh:

sôna u pâdişa çöcü. **bireh!** demış kışarıdan, **bire** beni de yîcêdi demış. (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 17), örta pençere de vârdı, esKi evler aştı. **bire** üseyin! **bire** üseyin! né var? e **bire** asan yok_a? (Gümülcine/Büyük Doġanca, B.T.G.A, 192), çöçükler de bakîler bize sülerken, ôh yâşşa **bire** dêrdiler. yakın soşuldu mu vallâ yırsın sopayı. (Gümülcine/Snırdere, B.T.G.A, 307), başladı demek bumbâv bumbâv, kıaçın **bire!** kıaçın bordan! biz da duyuyuz demek. küldür, bôm kıaçardış demek. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 324), âşkardaşa çabuřdêdım, bi de kıurt_âmet çuquadân, u dâ, dêdım kıaçalım. **bire** ammân, **bire** tammâm, **bire** nêrê ? yâv ben dêdi yâ yalan dîl dêdi bû. bu yesâstı, ne kıadar türk vârdı, unnarı hêpsini kesecêdik dêdi. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 396)

3.4.2.Gösterme Edatları

te/ tê:

menîşe toplârdıkkızannâllen. **te** büle işTe, bardaşlâllen suya gidêrdik, su getiridik öretmennere. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 397), mamalışa **te** u da sıvış yapar_unu üle. kıaşâdan tâ kıoyu olur. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 399), né kıaşınca kıaldı né bi řîy. hemen **te** bêce, kıarentraşlen_emen. hemen_uşcâzınnan büle. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 61), **te** baş hattâ unu ben yapTim baş televizonumun_âltında. (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 175), **te** sübürgeyi bâlîz, ayıtlâ yarîs. bi ayda üç pârça dört pârça yarîz, burâ kıoyîz, bâlîz. (Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 244), **tê** hıdillezin bilmem kıaçı, yokkıasından sôra olannara kıamış bozumundâ. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 259), şe miriyê bekıarlıkta gidêrkedın **tê** şindi elli sekis sene orayâ gitTim.(Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 339), ġořtı oynardış telikilen sopalan. e **tê** toplanırız üç beş kıişi tâř huruz telikiyê...(Gümülcine/Gebecili, B.T.G.A, 341)

hah:

şar dâ **hah** buraykıadarî, dizden_uşarı kıâr vârdı. biz u zaman kıızandış. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 393), **hah** dedik yaptık_ışi. üle otürdu dizê, âşkıasını döndü oturdu bulġar. sôna ölçêken çektik namniyâ...(Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 245)

3.4.3.Cevap Edatları

hê/ he:

Bölge aġzında yaptığımız derlemelerde hemen hemen hiç kıarışmadığımız, işlek olarak kullanılmayan bir cevap edatı olan ‘**evet**’ yerine genel olarak ‘**hê/ he**’ cevap edatları tercih edilmektedir:

büle ellen **hê** üle çalkâyis. hateşe kıuyup ulaşı yapıyız. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 201), unu ellen_açîz camcâzı da şalâsın_êv, **hê** ördan şalâsın. yâ te büle hêp öcaşlıkta odun yaķıysın...(Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 205), **hê** demek tâ tutķun_adam musafir_âneci açmış, bunnarı tuplayıp besliye örda ne zaman geliller.

(Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 336), ēy ileri ne geçirdik ne geçirdik be yāv. **he** iki sāt razbensa dedīmis yā gidīz_orayā...(Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 104), **he** sōradan çıktı fırınnar. unu dirmene götürüdük. dirmen çaydan suylan, ōrda ūderdi, getirdik. (Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 195), u zaman gene kuca çāylarda dirmen vārdı, unnara gidērdik. **he** yokTu büle satın, ni favlıka ni un né bişey. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 205)

āyır < hayır:

āyır dil be ceyranı fırın nas_ama küçücük yapārdık çirepene. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 202), **āyır** hiç_akmayı. yıķārken kül kül çölmē duldurup, u kül suyu durūlneyin_üle duruliyi, tertemis_uluvi. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 203), iç_istemēzdim borayı. **āyır** be! kızanım var benim, dūn mü yapacaķlar? yā üle. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 239),**āyır** ben seni yicem dērmış. e ama üle yinmek_olmaz demiş. bi evelā bi yarış yapalmı demiş. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 254), āyır āyır yokTu, kız veriler şeker veriler işTe üle bi şeyler. (Gümülcine/Palazlı, B.T.G.A, 264)

dil/ dīl < değil:

Bölge ağzında isim cümlelerinin olumsuz biçimini kurmak için kullanılan ‘değil’ cevap edatı, Doğu Trakya ağzında kullanıldığı gibi genellikle ‘dil’ ve ‘dīl’ şeklinde kullanılır.

yarma gibi yapmās, u yapīysın işTe tā kırma, tā üle **dil** bizimki gibi ince olmayı. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 206), u yazğıyı yazīysın, unda yatıp uturuysun sene sene. dil bi sene iki sene, te baķ var borda. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 203), hiç satın **dil** balķandan_indiridi bubam_odunnarı, kendi yapārdı. (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 175), ō evelden bayramnar ğızanım şindiki gibi **dīl**. eveli biz geçērdik büle giyērdik atlas fereceleri...(Gümülcine/Taşkınlar, B.T.G.A, 372), amā kıamayı çıkarımış saplārmış_orta yerē, dis çökērmış çingenē, una görē, üle **dīl** demek öte beri oyūn. (Gümülcine/Satıköy, B.T.G.A, 376), hēr bi āne bir **dīl**, bizim_ānemiz başķa tūllüdü. (Gümülcine/Mastanlı Mahallesi, B.T.G.A, 382), yāv ben dēdi yā yalan **dīl** dēdi bū. bu yesāstı, ne kıadar türk vārdı, unnarı hēpsini kesecēdik dēdi. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 396), ay çok şerefli olūrdukızancim. ben gene pek oynaķ**dīl**dim, uslancıķtım çok. (Gümülcine/Aşāğıköy, B.T.G.A, 423), undan sorā hazır **dīliz** diyērdiler ğız_evi, hazīlanalım olcaķ dūn. undan sora hazılıķ yapārdılar. (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 434), bi de bakıyı u adam. e sen demiş fılanca **dīl misin?** demiş. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 35), kıantar mantar yoktu u zaman. şinik dērdiler_unnara. topālaķ_üle üsek **dīldir**, te bu ğadara üsecī, topāllaķ_ülenek. (Gümülcine/Dündarlı, B.T.G.A, 99), üle duyduķ büyüklēmizden, üle bildik, üle söledik, üle bilirdik. ama şimdi **dīl**_üle.(Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 173), bakārdık_ō işlērken arı sepetlerde, **dil** büle sandıķlarda, arı sepetlerde. unnar arı sepetleri yapīysın kıızlıķTan. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 206), üretmen **dil** de āyrı gelirdi ama küyün_çinde işTe. udunnarı evden_alıp ta ğütürüdük. yā cemiye udun hep taşīrdık. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 209)

ēh:

ēh diyler bu çöcük çok_okumuş_olcaķ. kıuranı aliy_eline. (Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 14), **ēh** duķam düşünēlim dērdik. ikinciye gitti mi verilērdi kıızı.(Gümülcine/Arabacıköy, B.T.G.A, 227), undan sōra **ēh**amā gene demeK çok fakırlıķ çektik yāv. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 324), **ēh** ondan sorā nēyse o zaman demek yāni ūj dōrt turum vārdı demek yāni turbālan taşīrdık umuzlarımızā, gidērdik tarlayā...(Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 325), ū zōrdu demek o zaman. **ēh** undan sorā beni hasker topladı demek yelli ūçdē haskerdim_o zaman. **ēh** ama bōrda demek yāni benden yukarısı parālan_ışlērdılar, ūdērdılar haskellī. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 325), **ēh** süledim demek yāni amā ūküzlēlen demek sürürdük, çif sürürdük. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 325)

helbet/ helbette <elbet/ elbette:

nērde büle azır yoktu, **helbet** kendimiz dikērdik. entāricik dikērdin, gölmecik dikērdin. (Gümülcine/Kargılı Sarca, B.T.G.A, 332), kıız_istemē gidērdik **helbet**. fılancanın fılançaya allān_emrinnen peyğamberin kıavlinnen bizi geçiriler işTe hoşlārlar. (Gümülcine/Seymen, B.T.G.A,

361), doķTur_ōsa doķTura **helbet** ğötür. bakımsızmış_eveli īsannar, çok bakım yokmuj ba kızanım, bilemezmişler bi şeyi. (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 34), sucāz verdik hani şētcēz verdik **helbette**. gidecēn dediler bitti, hēy yārapim_ē. (Gümülcine/Hemetli, B.T.G.A, 152), amā elbet buvamıs sonadan_aldı tāllacıķ_ışTe, **helbet** tā rāt_etmeyē. (Gümülcine/Kozdere, B.T.G.A, 215), yā **helbet** hep doķuma. anamız doķuma giydirmij bize. ayaklāda tēlik n_ölcaķ? (Gümülcine/Kozdere, B.T.G.A, 215)

3.4.4.Sorma Edatları

hane/ hana < hani:

çüjüm büyle şey yapārmışlar, urāķ biçērmışlar büyle kıusalan, sona **hane** başlamış_unu buaz arısı tutmuş. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 86), amā bunnar_epsi dil **hane** bunar kēni hecalından_öldü deye ya da avcılar hurdu

deye bunu. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 104), u **hana** serdâr unnarı dövlet mayız yapardı. çünküm bunnar haskeller bilmēzdi yolları, bunnar gezdiridi unnarı. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 392)

3.4.5.Cümle Başı Edatları

ema/ ammā < ama:

işTe yer titredi bo_yşam, titredi bo_yşam. **ema** hiç atılamaym u kaçara ulsun küçükken bis. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 86), çok_okutturudu bizi. **ema** ben u hocada iki sene okudum üçüncü sene hatim_ettim.(Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 441), ben andartlıķ güzel etişmedim. **ammā** ne zaman bordan kaçardıķ küyü haskeriye yaķTı. (Gümülcine/Çalabıköy, B.T.G.A, 102), undan sōna ammā en büügü çok sataşırmiş küçüklēllen, rātsiz_edērmiş. (Gümülcine/Çiftlik, B.T.G.A, 351)

çünki /çünküm <çünkü:

küylerin yanında vardı. **çünki** kışın su vārdı derelerde, yamur yāy kışın. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 205), arada da kesērdiķ biz, biz arada çok kesērdik. **çünki** ō ulaşıkları tulūmlarda duldurūys. (Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 208), koşum_olmayannā da nallanırđı. **çünküm** gidemī. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 329), u hana serdâr unnarı dövlet mayız yapardı. **çünküm** bunnar haskeller bilmēzdi yolları. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 392)

eger/ēr < eğer:

ununlan demek huruduķ, **eger** kim hurusāyđı, yaķalārsaydı unu da atārdıķ. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 396), hiç hirif šé kalmazdı yā bi şeyin. **eger** gidērseydin om bej günde bi□ baķsın yelini yā kırardı yelini gene bālardı. (Gümülcine/Çukaköy, B.T.G.A, 86), hava iyisēydi bir_iki günde kuruyā, **ēr** sēyseydi havasına göre, şeyine göre. (Gümülcine/Taşkınlar, B.T.G.A, 373), u da sana yārdım_eder dēmiş. **ēr** dēmiş_unu bıraķmāsan balķanda dēmiş...(Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 427)

yannız/yannıs/yānız/yānıs < yalnız:

yannız büle elimizi koyārdıķ masada büle namāz duaları. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 68), şindi **yannıs** bunnarı hasTalıķ bulıy. kene var, arı bitı. (Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 331), unu da kepçe_kepçe dōkērdik yānın_ıçine, sada unu haşlārdıķ. **yānız** sulan unu haşlārdıķ.(Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 121), demek ninesim **yānıs** üsüz_olduyumda gibi undan sora saķın kalem vermīsiniz_eline, yazmācaķ. (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 139)

bēki/ bēkim < belki:

bulġar **bēki** on kere gelmiş borē bāz kere demek keskin gelmiş, bās kere yavaj gelmiş. **bēki** beş_on kere bulġar gelip gelmiş bōrdan. (Gümülcine/Büyük Sirkeli, B.T.G.A, 44), doķuz_on yımırta yapāller on_iki on_üç yımırta en çok bi kaķ om beş **bēki** yapāller. (Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 253), ba n_ōlmüş_adam bi gicede ölmüş. **bēki**kalpten_ölī ama sıtma tutmuş sıtma adamı gitmiş. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 269), göbē kaçmış deye koçaķarılara uutturular üle. **bēkim** kör bārsaķ bi şey_ama demek ināşlar_üledi. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 270)

zati, zati,zāti, zāti,zātin< zaten:

buncāz delik taslan dōkērmiş, su yere dōkiy, hiç başarıp becerip **zati** kız alışıķ dil_üle, yıķanamamış. ē dēmiş undan so getimişler tablada soruları. (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 18), unnarı hep sırtımızda taşırđıķ. yamaç, né traķter gidē, **zati** yoķtu. tuplanırız bütün kızlar, kendi aķrannāmız, sırtımıza beşēr altışār demeT bālayıp taşırđıķ. (Gümülcine/Örpek, B.T.G.A, 276), ceyran yoķtu, körlük zamanıdı u zaman çok. **zāti** geldi bōrda cunta zamanımdā, né zaman yōrgō papadopulō zamanında u ceyrannarı u zaman kıyōdular bōrda. (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 396), sōna biz **zātin** üksüs kıaldıķ buvadan. ē vār şindi bizim_aķrannār, unnar_oķudular demek, ama bis_oķuyamadıķ. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 68), gelen dāşķale de yannız gününü geçirmē baķardı. **zāti** çalıştırmāzdı kızannarı. (Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 68)

gōya/ gōyā<güyā:

u çıkTıķdan sōna unu **gōyā** periler basārmış dērdiler. una rāt vermezmişler. (Gümülcine/Domruköy, B.T.G.A, 443), bu soķakta bizim başında **gōyā** gicē geştēllek kıaldīnen gezmē gelirken bi gice yarısı né arācaķġurķ tauķķırda pişlēnnen gezērmiş_ōrda. (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 20), ōrdan_öte adı üle kıalmış gelin deye. **gōya** ōrdan su ićen gelin, su almacaķ, içmecek. (Gümülcine/Sarancma, B.T.G.A, 304)

3.4.6.Denkleştirme Edatları

yāvut, yaut < yahut:

bi üle bibuncuķ_ōsun kendinden hātırā. **yāvut** ta bi koþçe, kimhērkes kendiķoyduyuşeyi çölmēn_ıçinesalardı. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 255), bıras fırında ısıttırıp, unnarı kıurutturup, **yāvut** Ta güneşte kıurutturup üle. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 254), undan sora otuz yedisinde çōrek yaparız daķdırız **yāvut** halkā daķdırıs. (Gümülcine/Palazlı, B.T.G.A, 263), doyurūy_unnarı aķşamnıķ **yāvut** ülennik. undan so gelin tutūysun telciyī, telci güzēlce düzū gelini. (Gümülcine/Uysallı, B.T.G.A, 313), meselā kimin bī arızası olūrsa, kim hurulub düşērse, yaut da bi tarafından keder_olūrsa...(Gümülcine/Büyük Sirkeli, B.T.G.A, 43)

3.4.7.Sona Gelen Edatlar

Türkiye Türkçesinde yazı dilinde kullanılan “ki” bağlama edatı bölge ağzında **ki/ kı** şeklinde ünlü uyumuna uyarak da karşımıza çıkmaktadır.

kı < ki:

bahtım **kı**bi yā bi çupa kaymaklı yūrt koyūm. undan sōra iki çupaya yaqın da sūt koyuyum. (Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 63)

bilem < bile:

hani kaşları kaş hurular büle, kömürlen **bilem**kaş yapārdık kendimize. (Gümülcine/Koyundere, B.T.G.A, 222), küyün_çinden_aqardı küyü ikiye bölīy, bizim haremimizden **bilem** geçērdi. (Gümülcine/Yardımlı, B.T.G.A, 259), ōrdan bi kaşan āltın çıkārmış dēndidi bi kere. çuqur **bilem** var_oralārda. (Gümülcine/Kargılı Sarıca, B.T.G.A, 334)

3.3.7.Son Çekim Edatları

dōru/ dūru/ duru < doğru:

büle dolapçıklar vārdı tātadan, bi delicī vārdı, kıra **dōru** aqıy. dolabın_çine bardā su doldurusun. banyaçık yapārsın_unnan. (Gümülcine/Sasallı, B.T.G.A, 432), undan_öte qaıyı yavaş yavaş bizim kızlarımıza **dūru** cimboquslar da çıktı, cimboqus çalgıları. (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 174), sōra ikindiye **dūru** toplāyız_unu mendillere.(Gümülcine/Değirmendere, B.T.G.A, 322), aşā **duru** bakīz_emen bōrdan tā attaşın_önüne ğadara tepe inmiş_aşā u dibiremden mi olūy? (Gümülcine/Dündarlı, B.T.G.A, 100)

kadara/ qadan/qadana/ qadanaq,ğadar/ğadara/ ğada/ ğadā/ ğadaq/ ğadānek/ ğadaraq/ğıdar/ ğıdā/ ğıdara/ ğıdan/ ğıdancık/ ğıdanniq < qadar:

yirmi dōrt sāda **qadan** kimse qalmasın kūde...(Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 387), e buzdolabı yoqkan yiçēimiz **qadan** yapārdık. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 399), boyalı suyu çıkınca **qadan** yikārdık. (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 401), u **qadana** nası annatTırım, yimeklere doymıysın. (Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 15), bayā bi beri **qadara** borası bayatTa qaldı qaıyı... (Gümülcine/Bayatlı, B.T.G.A, 29), güvēnin_evine **qadanaq** hep çalalaq, daullālan gidēller.(Gümülcine/Yuvacılı, B.T.G.A, 143), borāy **ğadar** yirm beşTe haskēler borāy **ğadā** dolaq saralādı.(Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 247), aqşama **ğadar** īleniller...(Gümülcine/Şapçı, B.T.G.A, 286), ilk yazın malqaray **ğadar** gittik_ōrdā...(Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 331), ilk_uqul, ilk_uqul kızaniyim o **ğadaq**.(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 367), bi iki tavalık hamur büle aqşamdan, koyuyāz kenara. u sabā **ğadaq** ekşiyē.(Gümülcine/Taşkınlı, B.T.G.A, 373),çıkıy namazdan gelīy gene āşşama**ğadānek**, üledi.(Gümülcine/Satıköy, B.T.G.A, 377), gēce olmāzdı, fenēylen düün né **ğadaraq**_ōlcaq...(Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 435), sāt altıya **ğadaraq** duruduk_ōkulda sabattan (Gümülcine/Hacıköy, B.T.G.A, 441), iç dış_ārdan içmç**ğadar**, yemē **ğadar**agetiriler.(Gümülcine/Dolapçılar, B.T.G.A, 23), u çarq te bu **ğada** tabıka gibi bi şey tē...(Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 61), qaıyıya **ğıdara** çīs seridiler...(Gümülcine/Demirciler, B.T.G.A, 113), son güne **ğıdan** tāleye gittim.(Gümülcine/Demirciler, B.T.G.A, 113),bu **ğıdancık** te büle sūd başā gibi her yēsi belli (Gümülcine/Demirciler, B.T.G.A, 114), bu **ğıdar** şiltenin_üsTünde yatārdık, camide oqūrdık, hocası da qaşavan...(Gümülcine/Omurluköy, B.T.G.A, 244), bundan orē **ğıdā**qalın bi āç...(Gümülcine/Kardere, B.T.G.A, 329), ben de fazla bilmīm u **ğıdanniq**, üle bi şeyler duydūm yoq Ta (Gümülcine/Satıköy, B.T.G.A, 375), elli ikiye **ğıdan**, te bizim qurāyı tuttu.(Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 384)

baraba/barabar < berāber:

ben de anamnan **baraba** gidīriz, ben de gidirim. sōna qardaşqam var_emen türkū çārrı. (Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 240), ā undan sōna bayramda kızlar toplanır bī şeyde analarinnan **barabar**. analar, kızlar bi tarafTā çöçükler bi tarafTā, birbirine yaqlaşma yōq. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 335), sallaniyi ōrda kızlār, çöçüklēr. gene **barabar** yōq, yasāq o zaman şey vārdı qurqı vārdı. şindi selbēs. (Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 336)

3.5.Ünlemler

Bu bölümde çeşitli duygu ve isteklerimizi coşuklu bir şekilde ifade etmeye yarayan kelimeler¹³ olarak tanımlanan ünlemlerin bölge ağzına özgü kullanımları üzerinde durmaya çalışacağız.

ah/ āh:

ah benim başıma getircen... (Gümülcine/Kalenderköy, B.T.G.A, 141), **ah** gör nas_oynadı. (Gümülcine/Kırvakıföy, B.T.G.A, 188), **ah** bi da baqıym...(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 395), **āh** kızım çoqğüzēl. (Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 426), **āh** kızanım **āh**...(Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 56), **āh** demiş, yapTıq_ışi demiş.(Gümülcine/Durhasanlar, B.T.G.A, 120), **āh** adam_oynī çöçükleri gene işte...(Gümülcine/Kırvakıföy, B.T.G.A, 188), **āh** süde qokīy.(Gümülcine/Basırlıköy, B.T.G.A, 237), **āh** qārdaj qārdaj dērmış_ārqaşından...(Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 266), **āh** né çileler né çileler...(Gümülcine/Sınırdere, B.T.G.A,

¹³ Gülensoy, 1995: 200

305), **āh** savaj görmedik, gēzdik yannız.(Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 384), **āh** hastāyız bē...(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 393)

evvā/ ĩyvā< eyvah:

evvā dedim hemen büle...(Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 192), **ĩyvā** başlāmasm mı bu inek kaçmā.
(Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 60)

hā/ ha:

hā giT demiş mādēm...(Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 96), **hā** şindiki gibi İaylonlar yoktu.(Gümülcine/Karacalköy, B.T.G.A, 128), **hā**kalcaç deye yöklusu...(Gümülcine/Kızılağaç, B.T.G.A, 171), **hā** bağ dedim güçek bağmā dedim...(Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 192), **ha** vallā ördan çıkārķaydin...(Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 338), **ha** sür şindi sür şindi...(Gümülcine/Çalabı, B.T.G.A, 339), **ha** bağam küye gēldik...(Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 386)

a /ā, e/ ē:

ā ben kendim yapmadım üle...(Gümülcine/Palazlı, B.T.G.A, 261), **ā** ba çoban demiş u kıvalı bana vērsene.
(Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 265), **ā** iyi kıardaş_ama demiş.(Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 266), **ē** biz dōrt çöcük he bülē...(Gümülcine/Küçük Doğanca, B.T.G.A, 271), **ç** ba_şindi kıuran bir, tevcit_iki, melvüt_üç, din dērsi, ilmihal...(Gümülcine/Yabacıklı, B.T.G.A, 287), **ç** ba şindi ben çoK boazlarım ārdı...(Gümülcine/Yabacıklı, B.T.G.A, 289), **a** be u āşam, gice gōrcen...(Gümülcine/Çelebiköy, B.T.G.A, 319), **a** ba kızanım, fakillik_eveli helbet...(Gümülcine/Tuscuköy, B.T.G.A, 365), **a** gidērdik, uşul né olacēk? (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 393), **e** gidip_alalīmdēdi.(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 394), **e** zayıfça da oldūyma, kıoşārdım.(Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 398),**e** buzdolabı yokķan yīcēmiz kıadan yapārdık.(Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 399)

ōf :

ōf yuuriym, e önceden hamrı yuyriysin...(Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 17), **ōf** yapdım, kendi giydım_ēbiseyi...(Gümülcine/Bekirli, B.T.G.A, 64), **ōf** eveli milleTe nihānet vardı kızanım...(Gümülcine/Arabacıköy, B.T.G.A, 106), **ōf** iki tarafına çiçekler taķtılar_atın...(Gümülcine/Sarancma, B.T.G.A, 299)

ōh /ohō :

fırına somunnarı, çıkārdık**ōh**...(Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 397), mekTuplaşırđık **ōh** **ōh** aracı vārdı...(Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 16), **ōh** yanık yanık türküler (Gümülcine/Müsellimköy, B.T.G.A, 174), **ōh** bibiler, ördēkler...(Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 266), temis kıoyun_eti oldu mu bi dōkeris_üstüne **ōh** geç kıarşıya.(Gümülcine/Sınırdere, B.T.G.A, 305), **ōh** yāşsa bire dērdiler...(Gümülcine/Sınırdere, B.T.G.A, 307), **ohō** bacanağ biz giTtik geliyez bile demişler.(Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 96), **ohō** biz demijler aldık da gittik...(Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 97), nékıadar hayvan kestiler_ōrdā **ohō**...(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 392)

aman/ amān/ amman /ammān /ammanī:

sēmīşler_eşē **aman** né güzel... (Gümülcine/Kalanca, B.T.G.A, 403), **amannē** çileler çektik...
(Gümülcine/Gerdeme, B.T.G.A, 240), **aman** fistymı, bibisini her şeyini yi demiş. (Gümülcine/Kozlardere, B.T.G.A, 266), **amān** be yāv, ben kıaçtm_ōrdan... (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 395), **amān** tımtıkı tımtıkı öttünen peK güzel olūrdu.(Gümülcine/Karagözlü, B.T.G.A, 421), sōra yasağ_ettik sōna **ammān**... (Gümülcine/Dündarlı, B.T.G.A, 101), dayanamām senin kıarā sevdāna **ammān**...(Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 249),**amman**_ **ammān**_ōlmüyor.
(Gümülcine/Lefeciler, B.T.G.A, 249), bire **ammān**, bire tammām, bire nērē?(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 396), soyunmağsa sende de vardır bir_oyun **amman**.(Gümülcine/Eşekçili, B.T.G.A, 14), **ammanī** gör hic_hic_hic sāllandıđık. (Gümülcine/Kırvakıköy, B.T.G.A, 186)

yā:

yā çoğ_önceden orda hālā...(Gümülcine/Kırvakıköy, B.T.G.A, 188), şoşadan **yā**ķapı. tāķķapandı, nē İamba var ne bi şey (Gümülcine/Büyük Doğanca, B.T.G.A, 192), **yā** bunnār_epsini yapTık...(Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 195), **yā** çücüm bunnarın_epsini yaptık bē.(Gümülcine/Kuzuren, B.T.G.A, 196), **yā** çingeneler gibi damğa huruduķ**yā**...(Gümülcine/Küçük Sirkeli, B.T.G.A, 199), yeķardık unnarı patlattırırđık **yā** kıorda.(Gümülcine/Üşekdere, B.T.G.A, 202), **yā**kızanım, üle istērdiler_ıştē.(Gümülcine/Tuscuköy, B.T.G.A, 363), **yā** üle bi kıuva alıp Ta, bi kıap_alıp Ta ārķamıza getiridik.(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 368), **yā** bigirlen, araba yoktu, yol yoktu (Gümülcine/Sarancma, B.T.G.A, 371), davālar geçmē istemēz, atıys sankī ne çile çektik **yā** hēy (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 387)

ba/ be/ bē:

ķaç para dēdī istīysin_ulā **bē** ? (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 395), büle pāрмаklı, sopa **bē** şeyden yapıķ.(Gümülcine/Kovanlık, B.T.G.A, 153), yeskidēn **bē** yāv bordā kırķ_üçtē kırķ dōrtte bulğar geldidi bordā...(Gümülcine/Musacık, B.T.G.A, 324), çoğ yapmadık**bē** bizē şey_oldu...(Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 384), hēr şey gōrdük **bē** nāPcan? (Gümülcine/Kayrak, B.T.G.A, 385), ō kıbrıs yākında ōlduydu **be** çücüm...(Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 394), dēdim, né bilecen sen **be** yā? (Gümülcine/Mehrikoz, B.T.G.A, 395),

hadi **be** demij bana padişā ğızını veri mi? demiş.(Gümülcine/Kozlukebir, B.T.G.A, 96), çorap_örüdüm **ba** kızanım...(Gümülcine/Kargılı Sarıca, B.T.G.A, 333), ā **ba**kızanım bizim zamānımızda nuhut vārdı, yolārdık, ekilīrdi (Gümülcine/Gebecili, B.T.G.A, 340), e **ba** kızanım ununu elīysin, hamrını ürettirīysin, yūriysin, oldurīysin tekne de (Gümülcine/Tuscuköy, B.T.G.A, 362)

ay/āy:

ay çok şereflī olūrduķızancīm...(Gümülcine/Aşağıköy, B.T.G.A, 423), **ay** bora kū var yakın dēmiş (Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 427), **ay** beķızanım sen, buban seni bulamamış, nērdedin sen? (Gümülcine/Nurçalı, B.T.G.A, 428), **āy** padişā kıızı ālmış, koľtuķ_āltına koymuş_unu (Gümülcine/Baraklı, B.T.G.A, 17), **āy** demiş benim tam_istedīm çıķtı.(Gümülcine/Payamlar, B.T.G.A, 133), bi kākmasın mı **āy** bizim kapının_önünden...(Gümülcine/Kırvakıķköy, B.T.G.A, 188)

4.Sonuç

Bugün Yunanistan toprakları içinde bulunan Batı Trakya bölgesi, Doğu Trakyanın hem coğrafya hem de insan varlığı bakımından bir devamı niteliğindedir.Asırlardan beri beraber yaşamış bu iki bölgenin ağız bakımından da çok büyük farklılıkları üzerinde barındırması tabiidir ki düşünülemez. Doğu Trakya bölgesi için söyleyebileceğimiz ölçünlü Türkçeye yakınlık özelliği bu bölge için de geçerlidir. Fakat bölgeye has bazı etnik unsurlarla olan münasebetler bölge ağzını Doğu Trakyadan biraz da olsa ayırmaktadır. Bilindiği gibi yaşanan coğrafya, Yunanistan toprakları içinde yer almaktadır. Bölgede kullanılan Türkçe, Yunancadan kısmen etkilenmiş ve söz varlığı bakımından bazı Yunanca kelimeleri bünyesine almıştır. Ayrıca bilhassa Balkan bölgesinde bulunan köylerde Pomakçanın yoğun etkisi görülmektedir.Bu dış unsurlarla birlikte bölge, tarafımızdan ova ve balkan bölgesi olarak iki ana bölüme ayrılmıştır. Ova bölgesinde kullanılan ağzın Doğu Trakya ağzıyla örtüşen noktaları çok daha fazladır.Batı Trakya ağzının hemen bütün özelliklerini üzerinde taşıyan Gümülcine bölgesi, İskeçe ve Meriç bölgesiyle ilgili olarak da fikir vermesi açısından da önem taşıyan bir ana ağız bölgesi olarak görünmektedir.

Bölge ağzında kullanılan küçültme, sevgi ve acıma anlamlarını karşılayan +cık / +cik /+cuķ /+cük; +cāz / +cēz /+çāz / +çēz ekleriAnadolu ağızlarında ve yazı dilinde gördüğümüz şekillerinden farklı olarak bölgede çok daha yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.Hemen hemen her derleme yapılan kişinin bu kullanımları çok yoğun olarak, bazen de küçültme, sevgi ve acıma anlamlarının dışında, sadece konuşma ritmi içinde kullandıkları görünmektedir.Anadolu ağızlarında çok yaygın olarak kullanılan +gil ekinin değişmiş şekli olarak bölgede, Doğu Trakya ağzında da kullanıldığı gibi +ġn,+ym / +yin ekleri işlek kullanılmaktadır. Yazı dilinde –leyin olarak kullanılan ve zaman gösteren kelimelerin üzerinde bulunan ek, bölge ağzında kararsızlık göstererek +laym, +layn/+leyn, +lan/+len, +nan/+nen, +naym/+neyin, +lıym, +layen, +nin, +lin/+lġnşekillerinde kullanılmaktadır. Anadolu ağızlarında çok sık görülen +lar/+ler çokluk eklerinde bulunan /r/ ünsüzünün düşmesi ve kendisinden önceki ünlüyü genellikle uzatma eğilimi bölgede de rastladığımız bir özelliktir. Ayrıca son ünsüzü /n/ olan sözcüklerde gerileyici benzeşme yoluyla ortaya çıkan ünsüz değişmesi de sıkça rastladığımız bir ses hadisesidir (+lā / +lē, +nā / +nē, +nar / +ner, +nār / +nēr). İle edatının kelimeyle birleşen şekli olan +la/+le vasita hali eki bölge ağzında +lan/+len, +ylan /+ylen +na /+ne, +nna /+nne, +nan/+nen, +nnan /+nnen,şeklinde değişkenlik gösteren bir durum arz ederek karşımıza çıkmaktadır. Bölgede eşitlik hali ekinin küçültme ekiylekullanımı (yaķıncacıķ, büyücek...), +caķ / +cek ve +cana/+cene, +canaķ/+cenek şeklinde kullanımları oldukça yaygındır. Yine Doğu Trakya ağzında da görülen bir özellik olarak bazı kelimelerde “+ı, +i, +u, +ü” şeklinde kullanılması gereken 3.teklik iyelik eki “+sı, +si, +su, +sü” şeklinde kullanılmaktadır. Yazı dilinde kullanılan +yor ekinin hemen hemen hiç kullanılmadığı bölgede, doğu trakya bölgesinde kullanılan +yo ekine de çok az örnekte rastlanmaktadır.Bölge ağzının en belirgin özelliği şimdiki zaman ekinin çeşitliliği olarak ifade edilebilir. Batı Trakya Gümülcine ağzında, Rumeli ağızlarının genel bir özelliği olan –j < –ş değişimi anlatılan geçmiş zaman ekinin bünyesinde bulunan /ş/ ünsüzünde de yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğu Trakya ağzında da kullanılan –dman/ –dinen/ –dunan/ –dünen, –tman/ –tinen/–tunan/ –tünen,–dien/–duan /–düen, –tien zarf-fiil yapısı –ınca/–ince zarf fiil ekinin işleviyle bölgede çok sık kullanılmaktadır. Bölge ağzında ‘ne’ soru zamirinin ‘ni’ şeklinde kullanılan i < e değişimine uğramış çok fazla örneği mevcuttur. Yine “ne” soru zamiriyle kalınlaşmaya uğrayan fiillerin oluşturduğu soru zamirlerine sıkça rastlanmaktadır.–araķ, –erekzarf-fiil eklerinin –alaķ, –elek, –erekten, –elekten,

–alaķtan şekillerine de rastlanmıştır. Çalışmamızda Batı Trakya- Gümülcine ağzında gereklilik çekimi olarak yazı dilimizde kullanılan –maġ,–meli biçiminin çok az kullanıldığı tesbit edilmiştir. Bölgede gerekliliğin genel olarak çekimi fiille beraber kullanılan “lāzım” veya “ilāzım”kelimelerinin oluşturduğu kalıplarla karşımıza çıkmaktadır. Bölge ağzında Anadolu ağızlarında da sıkça karşılaştığımız Arapça ‘gayr’ kelimesinden gelen“artık, bundan sonra” anlamında kullanılan zarfın aşağıdaki örnekleri yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (ķay/ ķayı/ķayın/ ķayıķın/ ķayrı/ ķayrı/ ķayrı/ ķayrıķ/ ķayrıķ / ķayrıķın/ ķayrıķın/ ğayrı/ ğayrıķın).

Genel bir tespit yapmak gerekirse, ağız araştırmaları bakımından ihmal edilmiş olan Batı Trakyanın şekil bilgisi üzerinde durduğumuz bu çalışmamızın gelecekte yapılacak olan bölgeyle ilgili çalışmalara ışık tutacağını ve yol gösterici olacağı kanaatindeyiz.Bölgenin İskeçe ve Meriç bölgeleri de bu tür çalışmalara muhtaç durumdadır. Sözlü varlığın kayıt altına alınmasının ivedilik gerektirdiği düşünöldüğünde, bu çalışmaların önemi belki de kaybolmaya yüz tutan sözlü verimin bir an önce ulaşılması gerektiğini bize göstermesi açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- CAFEROĞLU, Ahmet (1960). "Anadolu ve Rumeli Ağızları Araştırmalarının Bugünkü Durumu", VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957, Ankara: TDK Yay., s. 65-70.
- DALLI, Hüseyin (1991). "Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar", Ankara: TDK Yay.
- DOĞAN, İsmail - Benli (2014). "Bulatköy Örneğinde Batı Trakya (Gümülcine) Ağzı", Gece Kitaplığı Yay., İstanbul.
- ECKMANN, Janos (1988). "Dinler (Makedonya) Türk Ağzı", TDAY Belleten 1960, Ankara: TDK Yay., s. 189-204. 469
- GÜLENSOY, Tuncer- Alkaya, Ercan (2003). "Türkiye Türkçesi Ağızları", Ankara: Akçağ Yay.
- GÜNŞEN, Ahmet (2012). "Balkan Türk Ağızlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme" *Turkish Studies, International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7 / 4*, Fall.
- GÜNŞEN, Ahmet (2004). "Edirne ve Yöresi Ağızlarında Aile' ve 'Topluluk' İsimleri Yapan -mn (-ıyn ~ iyn, -ıyl, -ıylı ~ -ıylın) Eki Üzerine", Türk Dili, Sayı: 626, Ankara: TDK Yay., s. 150-162.
- HAZAI, G. (1960). "Rodop Türk Ağızları", VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957, Ankara: TDK Yay., s. 127-130.
- HAZAI, G. (1988). "Rumeli Ağızlarının Tarihi Üzerine", TDAY Belleten 1960, Ankara: TDK Yay., s. 205- 211.
- HÜNERLİ, Bülent (2006). "Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- KALAY, Emin (1990). "Edirne İli Havsa İlçesi ve Köyleri Ağızları (İnceleme-Metin)", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- KALAY, Emin (1998). "Edirne İli Ağızları", Ankara: TDK Yay.
- KORKMAZ, Zeynep (2003). "Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)", Ankara: TDK Yay.
- MANSUROĞLU, Mecdut (1988). "Edirne Ağzında Yapı, Anlam, Deyim ve Söz Dizimi Özellikleri", TDAY Belleten 1960, Ankara: TDK Yay., s. 181-187.
- MOLLOVA, Mefküre (1999). "Balkanlarda Türk Ağızlarının Tasnifi", TDAY Belleten 1996, Ankara: TDK Yay., s. 167-176.
- NÉMETH, Gyula (1983). "Bulgaristan Türk Ağızlarının Sınıflandırılması Üzerine", TDAY Belleten 1980-1981, Ankara: TDK Yay., s. 113-167.
- ŞANLI, Cevdet (1990). "Kırklareli İli Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları (İnceleme-Metin)", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- TOSUN, İlker (2004). "Tekirdağ Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- OLCAY, Selâhattin (1995). "Doğu Trakya Yerli Ağzı", Ankara: TDK Yay.